This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.

+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.

+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.

+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`

Digitized by Google

Digitized by Google

BOUND BY W. PRATT FOR H. STEVENS 1868.

600023259R
203 f. 332

Thurs

Digitized by Google

T. 105

Digitized by Google

Verhael van de vier eerste SCHIP-VAERDEN

Der

Hollandtsche en Zeeuwsche SCHEPEN,

NAAR

Voyages

NOVA ZEMBLA,

By Noorden Noorwegen/ Moscovien ende Tartarien om / na de Coninckrijcken Cathay en China. Uytgevaren in de Jaren 1594. 1595. 1596. en 1609. ende hare wonderlijcke avontueren / op de Reysen voorgevallen.

Den laetsten Druck van nieuws oversien, en met schoone Figueren verbetert.

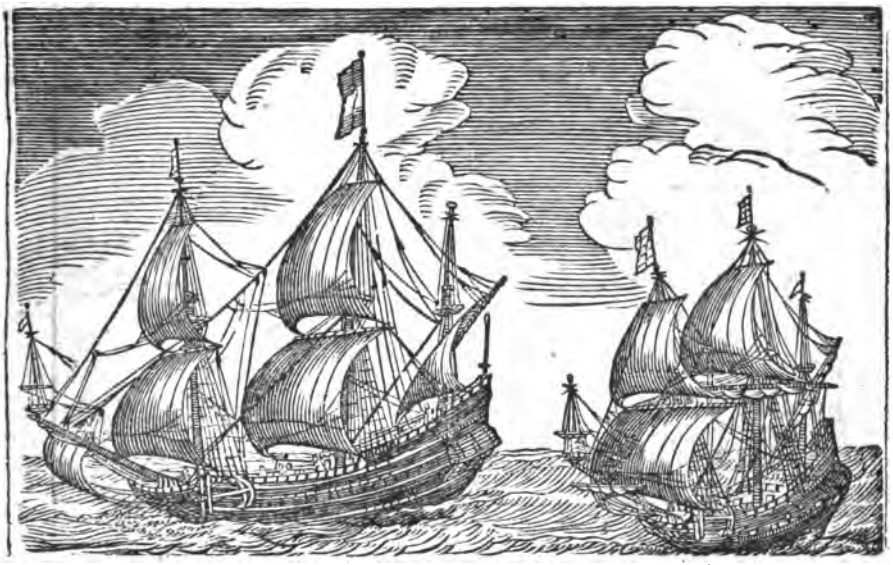

t'AMSTERDAM,

203. f. 332

Gedruckt by GILLIS JOOSTEN SAEGHMAN, Boeck-drucker en Boeck-verkooper/ in de Nieuwe-straet/ Anno 1663.

Digitized by Google

ICk toon u hier in Druck roem-waerde Batavieren,
De ſtreecken van 't Compas, en wat men al voor Dieren
Vindt in het koude Noord': ick wijs u meê de Re'en
Waer dat men veyligh leydt in noodt van quade Zeên.
Ick ſtel 't u pertinent, ick noemt u met de Naem;
Daerom en koopter geen dan met dees vlugge FAEM.

Digitized by Google

Kort Verhael van d' eerste Schipvaert der Hollandtsche ende Zeeusche Schepen, na Nova Zembla, by Noorden Noorwegen, Moscovien ende Tartarien om, na de Coninghrijcken van Cathay ende China, uytgevaren in den Jare 1594.

Getrocken uyt het Journael van Gerrit de Veer.

IN den Jare 1594. zijnder in de Vereenighde Nederlanden/ tēn versoeke van eenen Balthazar Moucheron Koopman / woonende tot Middelburgh in Zeelandt / ende sijn Compagnie / met consent ende bevorderinge va de Ed: Mog. Heeren Staten Generael/ ende van sijn Excell. Mauritius van Nassou/ geboren Prince van Orangien / &c. Als Admirael van der Zee / drye Schepen toegemaeckt/ een tot Amsterdam/ een in Zeelandt/ ende een tot Enckhuysen/ om op te doen de gelegentheydt ende streckinge nae de landen ende Coninghrijcken van Cathay ende China, by Noorden Noorwegen, Moscovien ende Tartarien om. Op 't Schip van Amsterdam is Stuerman geweest Willem Barentsz van der Schelling/ Borger der selver Stadt/ een seer kloeck / vermaert / ende bedreven man in de konst van de Zee-vaert / by hem hebbende een Schellinger Visschers Jacht / om hem in sijn voorghenomen reyse (by aldien hy van d' andere twee schepen quame te scheyden) geselschap te houden.

Dese schepen zijn op den 5 Juny/ des jaere voorsz uyt Texel gezeylt / ende den 23. dito met goeden voorspoet gekomen tot Kilduyn in Moscovien / van welck Eylandt wy elders een korte beschrijvinghe sullen stellen/ Op den 4 Juny peylde Willem Barentsz. 's nachts de Sonne doen hy op 't laeghste was/ te weten tusschen het N. N. O. ende O. ten N. ende vont hem selven op 73. grad. 25. min Pools hooghte. Dit geschiede ontrent 5. oft 6. mijlen van 't lant genaemt Nova Sembla. Daer na wenden sy 't oostwaert over / ende quamen na 5. mijlen zeylens by een lage uytstekende hoeck / die sy noemden Langenes : Recht aen desen hoeck na 't oosten was een groote bay/ alwaer sy met de boot aen lant voeren/ maer en vonden geen volck. Tusschen Capo Baxo, dat 4. mijlen van Langenes leydt ende de westhoeck van Loms-bay, waren twee inwijcken.

Kilduyn.

Nova Sembla

Langhenes.

Capo Baxo.

Loms-bay is een groote wijde Bay / ende heeft aen de westzijde een schoone haven 6. 7. 8. vadem diep/ Daer voerense/ met het Jacht aen landt/ ende steldender een baken van een oude mast die sy daer vonden. Dese Baey noemdense Loms-bay van wegen eenerley aert van vogelen also genoemt/ diese daer in groote menighte vonden/ wesende groot van lichaem / maer so kleyn van vleugels/ dat het wonder is / hoe die kleyne vleugels dat sware lichaem dragen konnen. Sy hebben haer nesten op steyle bergen/ om van de beesten beschermt te zijn/ broeden maer een ey teffens / ende zijn voor de menschen so weynigh bevreest/ dat al grijptmen der eenige op haer nest/ so en vliegen nochtans de andere daer ontrent niet wegh.

Loms baey.

Lommen oft noortsche Papegayen.

Digitized by Google

Admiraliteyts Eylant.

Van Loms-baey zeylden ſe nae het Admiraliteyts Eylandt, 't welck aen de ooſt-zijde niet ſchoon maer verre blanck is / ende daerom een groot ſtuck weegs moet geſchout zijn / te meer om dat het ſeer oneffen is / ſoo dat men met den eenen woxp ſal 10. vadem hebben / met den anderen woxp maer 6. ende ſtraxt daer na weder 10. 11. 12. Den 6. July / als de Son noxden was / quamen ſe met ſchoon weder neffens de Swarten-hoeck, leggende op 75. grad. 20. min. en ontrent 8. miſlen van daer / aen Willems Eylant, op 75. grad. 55. min. Op dit Eylant

Swarten hoeck.

Willems Eylandt.

Walruſſchen.

vonden ſe ſeer veel dxijf-hout / en veel Walruſſchen, weſende wonderbaerlijcke ſtercke zee-monſters / veel grooter als een Os / en hupden hebbende ſeer als de zee-robben / met heel koxt hayx / haer mupl is der leeuwen mupl gelijk / ſy houdent dickmaels op 't Ys / en men kanſe ſeer qualijck dooden / ten ſy dat menſe ſla in de ſlagh van 't hooft / hebben vier voeten / maer geen ooren / bxengen maer een of twee jongen woxt en als de Viſſchers haer op een ſchots ys betrappen met haer jongē / ſoo werpenſe de ſelve jongen woxt haer in 't water / nemenſe in haer armen / en dompelen daer mede op en neder / en alſſe haer aen de ſchupten willen weeken / ofte te were ſtellen / ſo werpenſe haer jongen weder wegh / en komen met gewelt nae de ſchupten toe. Sy hebben twee groote tanden aen weerzye van de mupl uptſtekende / lang ontrent een half el / deſe werden ſo waert geacht als Yvoxr oft Oliphants tanden / ſonderling in Moſcovien / Tartarien / en elders daerſe bekent zijn / want ſijn ſo wit / hart / en effen als Yvoxr / de hayrkens van hare baerden zijn kleyne horenkens / by kans even als d' pſere Perckens hebben / daer zijnder Anno 1612. ſo tot Amſterdam / als elders in Hollant / twee te ſien geweeſt / een out / die doot was / ende een jong / dat noch leefde / d' Engelſche noemenſe Zee-paerden, de Franſen Vaches de mer, de Muſſen die de beſte kenniſſe daer van hebben / Morſen.

Den 9. July / liepenſe in Berenfort onder Willems Eylant op de rede / en vonden aldaer een witte Beer / die ſy / ſtuxt in 't boot vallende / doox ſijn lijf ſchoten / maer de Beer dies niet tegenſtaende bewees een wonderbaerlijcke kracht / dier-gelijcke miſſchien noxt gehoxt en is / want hy ſprang noch op / ende ſwom in 't water / dies 't volck dat in d' boot was hem nae roepden / en een ſtrick om den hals wierpen / meenende hem alſo levendigh in 't ſchip / ende woxt tot een Monſter in Hollant te bxengen / maer waren in 't

Berenfort.

Digitized by Google

Wonderlijcke kracht van een Beer.

in'teynde noch blijde datse van hem ontslagen waren / en lieten haer wel genoegen met het vel. Want hy maeckte soo eysselijck een gelupt / ende toonde soodanigen kracht / dat het qualijck om te seggen / ende noch min voor den onervarenen om geloven ware. Sy lieten hem na veel moepte wat rusten / ende gaven hem wat meer bots met het touw dat hy om den hals hadde / slepende hem soo van langer hant na / om hem mat te maken / ende Willem Barentsz. palmde hem alte-met wat aen / maer de Beer swom aen 't boot / en sloegh sijn poten daer achter in / komende voorts so geweldig aen / dat hy met sijn halve lijf al in 't boot was / waer door 't volck so verbaest wert / datten sy vluchten van achteren 't boot naer vooren / mepnende anders niet dan dat sy alle lijveloos waren / doch werden noch door een sonderlinge aventuer verlost / mits de strick die de Beer om den hals hadde aen 't vingerling van het roer vast rocht / so dat hy niet voort en mocht. Doen hy nu alsoo in onmacht lagh / verstoute sig een van 't volk / ende stack hem met een halve lancie dat hy van 't boot neder te water viel / roepende so te met voort nae 't schip ende hem naeslepende / tot dat hy heel krachteloos zijnde / voort wert doot geslagen / gevilt / ende sijn vel t' Amsterdam gebracht.

Den 10. Jump zijn sy gekomen aen 't Eylant met de Cruycen, also genoemt van 2. groote Cruycen die daer op stonden / en leggende ontrent 2. groote mijlen van 't vaste lant / heel onbruchtbaer / en seer klippigh / streckende oost en west ontrent een half mijl langh / met een rif op elck eynde. Ontrent 8. mijlen van daer lept den Hoeck van Nassouwen op 76. grad. zijnde een lange en blacke Hoeck / diemen wp schouwen moet / want daer was droogte van 7. vadem seer verre van 't lant. Van dese hoeck zepldense o. ten z. en o. z. o. 5. mijlen / en doen docht haer datse lant sagen in 't n. o. ten o. van haer / daer sy nae toe zeplden / mepnende 't was een ander lant dat noortwaert van Nova Zembla lagh / maer 't began soo stijf te waeyen / datse stracx alle de zepsen innemen moesten / ende de zee gingh so hol / dat sy 16. uren langh dreven sonder zepl / 's anderdaegs wert door een groote zeewater haer roep-sacht in de gront gesmeten / alsoo dat sy 't verlooren / en noch langh sonder zepl dreven / tot dat sy met de z. w. Son dicht aen 't lant van Nova Sembla quamen. Den 13. Jump ontmoeten sy groote menigte van ys / soo

Cruys-Eylant.

C. Nassouw.

veel als men uyt de Mars overſien mocht / ende den 14. dito zeylden ſy tot de hoogte van 77½. grad. en quamen doen weder aen een effen velt ys / ſo groot dat men 't niet overſien konde. Den 19. 's morghens quamen ſy weder dicht by't lant van Nova Sembla ontrent de vooyſz Capo de Naſſou, ende den 26. aen den Capo de Trooſt. Den 29. dito vonden ſy haer op 77. graden / ende doen lagh de allernooydelijckſte hoeck van Nova Sembla, genaemt Yſhoeck, recht ooſt van haer. Daer vondenſe eenighe ſteentjens die glinſterden als gout / ende noemdenſe daerom Goud-ſteentjens. Den 31. July laveerden ſy tuſſchen 't landt ende ys heenen met lieffelijck ſtil weder / ende quamen aen de Eylanden van Orangien, onder anderen / aen een / op welcke ſy vonden by de 200. Walruſſchen / die haer lagen en baeckerden op het ſandt in de Son. 't Scheepsvolck / meynende dat dit gedierte ſich te lande niet weren konde / gingen tegen haer vechten / om de tanden te krijgen / maer ſloegen alle haer biſſlen / kortelaſſen / ende ſpieſſen daer op in ſtucken ſonder een daer van doot te ſlaen / dan dat ſy'er eenen een tandt uyt ſloegen / die ſy mede namen. Siende dan datſe met vechten niet op haer winnen konden / ſo beſlotenſe t' ſcheep te varen om grof geſchut te halen / maer het beſtont ſo ſeer te wayen / ende 't ys aen groote ſtucken te ſcheuren / dat ſy 't naelaten moeſten. Op de ſelve tijt vondenſe oock een groote witte Beer ſlapende / en ſchoten hem in ſijn huyt / maer hy liep noch wegh / ende begaf hem in 't water / doch het volck roepde hem met het jacht na / ſloegen hem vooyt doot / ende ſleepten hem op 't ys / daer ſy hem aen een halve lancie vaſt maeckten / en meyndenſe te komen halen / dan miſdien het hoe langher hoe harder begon te wayen / ende het ys te ſcheuren / ſoo is daer mede niet van gevallen.

Capo de Trooſt.

Yſhoeck.

Goudſteen.

Eylanden van Orangien.

Schip-luy ende Walruſſchen ſtrijdt.

Beer doodt geſlagen.

Na dat nu Willem Barentſz met ſodanigh avontuer als verhaelt is / tot de Eylanden van Orangien gekomen was / ende nae alle gedane arbeyt vernam / dat ſy daer qualijck mochten doorkomen om de begonnen repſe te volvoeren / ofte 't lant vooyder op te doen / ende 't volck oock beſtondt verdrietigh te worden / ſoo werdt het voor goet aengeſien datſe wederom ſouden keeren / om alſo by de ander Schepen te komen die na de Waygats ofte Straet de Naſſou, haer cours genomen hadden / ende te vernemen wat apeninge die aldaer gevonden hadden.

So hebbenſe dan den eerſten Auguſti haer cours weder te rugge gewent / ende zijn vooy by den Yſhoek, Capo de Trooſt, Capo de Naſſou, ende andere hoecken meer / op den 8. dito gekomen aen een laeg klepn Eylandeken leggende op een half mijl aen 't landt / 't welck ſy noemden het Swarte Eylandt, om dat het boven ſwart was. Daer peylde Willem Barentſz de hoogte des pools op 71½. gr. en daer was een grooten inwijck / 't welke Willem Barentſz giſte de plaets te weſen daer Olivier Bemel te voren geweeſt hadde / genaemt Conſtintſarg. Dyn miſlen van 't Swarte Eylandt vondenſe noch een andere ſlechte hoeck / daer een cruys op ſtont / ende noemden hem daerom de Cruyſhoeck. Van daer zeyldenſe by de wal langs 4. miſlen / ende quamen doen aen een andere ſlechte hoeck / daer achter een grooten inwijck was / die noemden ſy den vijfden hoeck / ofte S. Laurens-hoek. Dyn miſlen vooyder leyt de Schans-hoeck, met een laghe ſwarte klip dicht aen 't landt / daer een krups op ſtaet. Hier voerenſe met het boot aen lant / ende vernamen datter volk geweeſt was / die om haerent wille geblucht waren / want ſy vonden aldaer ſes ſacken met Roggen-meel begraven / ende een ſteenhoop by 't krups. Een gootelinck ſchoot van daer ſtondt noch een krups met dyne hupſen van hout gemaeckt op de Nooytſche maniere. Sy vonden daer oock in de Hupſen veel tonnen-duggen / waer uyt ſy vermoeden datter eenige

Swarte Eylandt.

Conſtintſarch.

Cruys-hoeck.

S. Laurens hoeck.

Schans-hoeck.

Salm-

Salmvangst moeste sijn/daer stondē ook vijf of ses doot-kisten by de grave boven der aerden / ende waren met steenen gevult. Dit was een schoone haven voor alle winden/ende sy noemdense de Meelhaven, om des meels wille datse daer vonden. Tusschen de Meelhaven ende de Schans-hoeck leyt de Baeye van S. Laurens, die seer schoon is voor n. o. ende n. w. wint. Hier maten sy de hooghte van de Son op 70½. graden. Den 12. Augusti quamen sy by twee Eylandekens/ daer van het uyterste een mijl van't lant lagh/ dese noemdese S. Clara. Den 15. dito 3. w. Son heeft Willem Barentsz gemeten des Pools hoogte op 69. graden 15. min. ende doen gingense noch 2. mijlen oost aen/ende vervielen op de Eylanden van Matsloe ende Delgoy, alwaer sy 's morgens quamen by de compagnie van d' ander schepen van Zeelant ende Enckhuysen/die des selven daegs uyt de Waygats gekomen waeren / ende meynden dat Willem Barentsz rontom Nova Sembla gezeylt hadde / ende alsoo weder gekeert was door de Weygats. By malkanderen komende dedense teykens van blijschap met eerschoten ende anders / vertellende elck anderen waer sy al geweest waren/ ende wat elck bezeylt ende opgedaen hadde.

Meelhaven.

S. Laurens-Baey.

Eylandē.

S. Clara

Matsloe ende Delgoy.

Dit gedaen zijnde / hebbense haer cours wederom naer huys gewendt/ ende Willem Barentsz met sijn Jacht quamen op den 16. Septembris voor Amsterdam / mede brengende een Walrusch van wonderlijcke gestalte/die sy op een schos ys gevangen en gedoot hadden.

Kort Verhael van de tweede Schip-vaert by de Hollantsche ende Zeeusche Schepen, gedaen Anno 1595. achter Noorwegen, Moscovien ende Tartarien om, naer Cathay ende China.

Mede getrocken uyt het Journael van Gerrit de Veer.

NAe dat nu de voornoemde drie schepen op den Herfst wederom t' huys gekomen waren/ soo wasser goede hoope datmen door de Waygats de voornoemde reyse soude mogen doen/ende dat meest door 't verhalen van 't Zeeusche ende 't Enckhuyser schip / daer Jan Huygen van Linschoten Commies op geweest was/ die de sake vry wat breedt voor-gestelt hadde/Soo datter by de Ed. Mog. Heeren de Generaele Staten ende sijn Princelicke Excellentie. besloten wert tegen 't voorjaer wederom eenige schepen toe te maken / om niet alleenlick/ als te voren / de vaert op te doen ende te bespieden/ maer ook eenige waren ende koopmanschappen derwaerts te senden/daer in de kooplupden mochten schepen soodanig goet; als 't haer beliefde / met eenige Commisen om 't selve te verhandelen ter plaetse daer sy aen-komen souden/ende dit alles vragt-ende licent-vry.

Petrus Plancius, een vermaert Cosmographus ofte Werelt-schrijver/ is mede een principael beleyder ende bevorderaer van dese Schip-vaerdt geweest / die de principale ordre van de coursen geordineert heeft gehadt/ als oock de streckinge van de landen van Tartarien, Cathay, ende China, maer wat van de selve te oordeelen zy / is noch onbekent/ also de drie toch-

'tochten daer om gedaen tot geenen gewenſchten eynde gheſtomen / noch de courſen by hem gheſtelt volkomentlick achter-volght ſijn / ende dat dooz eenighe booz-gevallen inconvenienten / die dooz de koztheyt des tijdts niet en konden verbetert worden.

Daer ſijn dan in den boozſz Jare 1595 / van wegen den Generale Staten der Vereenichde Nederlanden ende ſijn Excellentie ſeven ſchepen toe-gemaeckt om te zeylen dooz de Waygats of Straet van Naſſouwen, na de Coninghrijcken van Cathay ende China, twee tot Amſterdam / twee in Zeelant / twee tot Enckhuyſen / ende een tot Rotterdam / de ſeſſe met allerley koopmanſchap ende gheldt geladen / met Commiſen daer by om de koopmanſchap te dzijven / ende het ſevende een Jacht / die bevel hadde als de andere Schepen om de Caep de Tabin (gheſtouden zijnde booz den uptterſten hoeck van Tartarien) zijn ſouden / of immers ſo verre / dat ſy zuydelick mochten aengaen / ende geen quaet of verlet meer en hadden te vreeſen van 't Ys / als dan wederom te keeren / ende de tijdinge daer van te brengen. Op 't groot Schip van Amſterdam was Schipper ende Stuurman de boornoemde Willem Barentſz, tot Commis hebbende Jacob van Heemskerck, de ſelve die ontrent twaelf jaren daer na / namentlick Anno 1607. in dien geweldigen Scheeps-ſtrijt binnen de Baey ende onder 't geſchut des Caſteels van Gribralter, den gemeynen Vaderlande ende hem ſelven een onſterflijcken naem heeft verworven. Met dit ſelve Schip voer oock Gerrit de Veer, upt wiens Journalen wy deſen / ende de navolgende derden tocht koztelick hebben getrocken.

Den 2. July ſijn ſy upt Texel gezeylt in 't rijſen van der Sonne / ende kregen den 14. dito 't lant van Noorwegen in 't geſicht. Den 22. na de middagh 3. 3. w. Son ſagen ſy een groote Walviſch recht booz de boegh leggen ſlapen / die dooz 't gedruyſch van 't aen-zeylende Schip ende 't geroep van't volck wacker wert / en alſo ontſwommen is / anders hadden ſy hem op 't lijf moeten zeylen. Den 4. Auguſti / onſe Vice-Admirael / een wepnigh booz upt weſende / ſtiet op een Klip / doch dooz mop weder geraekten daer lichtelijcken van / wy ſulck vernemende hebben 't boozts gewent. Den 6. dito / quamen wy en den Vice-Admirael tegens den anderen te ſtoten / maerkende malkanderen ſeer reddeloos. Den 7. dito / ontmoetede haer een Enckhuyſer ſchip komende upt de witte zee / den 14. dito wert de hooghte des Pools bevonden 70. graden 47. minuten / ende den 18. ſagen ſy twee Eylanden / die d' Enckhuyſers den naem gaven van ſijn Excellentie ende van ſijn broeder Graef Hendrick, ſagen oock weſter Son ten ſelven dage de Waygats o.n.o. van haer leggen omtrent 5. miſlen / van de 70. graden tot aen de Waygats zeylden ſy meeſt al dooz gebzoken Ys / ende 't rechte gat tuſſchen de Beelt of Afgoden-hoek ende der Samoieden lant was daer ſo vol af / dat het niet wel mogelick was te paſſeren / daerom ſy op de reede gelopen ſijn in de Baey die ſy noemden de Traenbaey, om dat ſy daer veel Traen vonde. Dit is een goede baey booz den Ysgang / meeſt booz alle winden beſchut / ende men mach ſo verre daer in zeylen als men wil / 5. 4. ende 3. vadem goede ſteek-gront / doch by den ooſt-wal is 't diepſte water.

Afgoden-hoeck.

Traen-baey.

Den 21. Auguſti / trocken ſy op't lant van de Waygats met 54. perſoonen / om te vernemen nae de gelegenthept aldaer. Omtrent 2. miſlen te landewaert inkomende / hebben ſy gevonden verſchepden ſieden met Vette-werck / Traen / ende diergelijcke waer / oock voetſtappen van menſchen ende Rheeden / daer dooz ſy vermoeden datter menſchen omtrent moeſten woonen / oft immers komen hanteren. Dit mochtmen te meer beſporen aen de menigte van beelden / die men aldaer op den Beelt-hoeck (alſo van haer ge-

genaemt) seer veel vant. Wyders te lande waerts inkomende/hebben sy alle middelen aen-gewent om eenige huysen ende menschen te vinden / waer door sy onderwesen mochten worden van de gelegenthepdt der zee-baert daer omtrent / maer en hebben noch volck noch huys konnen vinden / daerom sy tot naerder onderrechtinghe met sommighe van haer volck noch verder 3. o. aen-trocken nae den oever van der zee / aldus treckende hebben sy een gemaeckte weg gevonden in het mos oft moras / omtrent ter halver knye diep / want also diep tredende vonden sy harden gront / op 't allerondiepste was het over de schoenen diep. Aen den oever gekomen zijnde hebben sy haer verblijt / overmits haer docht dat sy openinghe sagen / ende soo wepnigh Ys / dat sy daer wel meynden door te komen. Dit hebben sy 's avonts weder t' scheep komende voor een nieuwe tijding aen boort gebracht/de Schipper hadde mede een roey-jacht uytgesonden om te sien oft de Tartarische zee open was / maer sy mochten in de zee niet komen om des Ys wille/dan voeren aen de Cruys-hoeck, lieten het Jacht daer leggen / ende liepen over lant na de Twist-hoeck, daer sagense dat het Ys van de Tartarische zee aen de kusten van Ruslandt ende Weygats in den hoeck vol gestouwt was.

Cruys-hoeck.

Twist-hoeck.

Den 23. dito hebben sy een Lodgie van Pitzore gevonden/die van bast te samen genaept was / ende hadde noorde waert op geweest / om aldaer eenighe Walrus-tanden/ Traen / ende Gansen te bekomen / diese in hadden tot ladinge van de schepen die upt Ruslandt komen souden deur de Weygats, seggende/ doen wp haer verspraken dat de selve schepen

souden komen om te zeylen in de Tartarische zee voor-by de riviere Oby, tot een plaetse in Tartarien genaemt Ugolita, om aldaer te verwinteren / gelijckse alle jaers gewoon waren te doen. Seyden voorder / het soude noch 9. of 10. weken aenlopen / eer 't gat soude toe vriesen / maer toe wesende/dat men dan over Ys mocht loopen tot in Tartarien, over de zee / die sy noemden Marmare. Den 25. Augusti / zijn de Hollanders wederom nae de Lodgie gegaen ende hebben vriendelick met de Russen gesproken / daer sy oock vrientschap aen vernamen/ want gaven haer straex in 't aenkomen acht vette gansen / die sy veel in 't ruym van haer Lodgie hadden leggen. De onse versochten/ sy wilden een of twee met

haer aen 't schip varen / waer op sy terstont seer blijdelijk mede gevaren zijn tot 7. toe. In't schip komende verwonderden sy haer seer vande grootheyt en goede toerustinge des selven / en na dat sy 't van vooren tot achteren wel besien hadden / hebben de onse haer t' eten voor gheset vleysch / boter / en kaes / doch sy hebben 't geweygert / seggende dat het dien dagh hare vasteldag was / maer siende ten laesten pekelharing / hebben daer alle te samen van gegeten / met hooft met staert met al / van boven af bijstende. Gegeten hebbende / zijnse met noch een back met haring vereert geworden / daer van sy de onse seer bedanckten / niet wetende wat vrientschap sy haer daer voor bewijsen souden / ende werden voorts met 't Jacht in de Traenbaey gebracht.

Den 31. Augusti voer Willem Barentsz aen de Zuyt-zijde van de Weygats aen 't vaste lant / alwaer sy eenighe wilde menschen / genaemt Samojeden gevonden hebben / doch niet al te wilt / want sy zijnde 20. in getale / met de onse / die negen waeren / spraek gehouden hebben ontrent een mijl weeghs te landewaert in. 't Was heel mistigh weer / soo dat sy mogelick van geen volck en vermoeden / ende de onse sagense in twee hoopen vijf ende vijf te samen gepartuurt / ende waren seer dicht by haer eer sy se gewaer werden. De Volck van de onse is voor uyt gegaen om met haer te spreken / als sy dat sagen hebbense mede een man voor uyt gesonden / die by onsen man komende een pijl uyt sijn Koker trock / hem dreygende te schieten / waer

Samojeden.

deur de Volck / sonder geweer zijnde bevreest wert / ende riep in Russcher sprake / schiet niet / wy zijn vrienden / d' ander dit hoorende / heeft sijn pijl ende boogh ter aerde gewozpen / daer mede te kennen gevende dat hy wel begeerde met onse Volck sprake te houden / de welcke andermael seggende / wy zijn vrienden / heeft de wilde geantwoort / sijt dan welkoom / ende groeteden voorts malkanderen / beyde haer hoofden neder buygen de ter aerde / nae der Russen maniere.

Hare wijse van groeten.

Doen heeft hem de Volck gevraeght na de gelegenthept van den lande ende der zee oostwaert door de Weygats, waer van sy hem goet beschept gedaen hebben / seggende / als men een hoeck gepasseert soude zijn omtrent vijf dagh reysens / wijssende na 't n. o. datter dan een groote zee is / z. o. op / ende dat sy 't selve seer wel wisten / overmits een van haer daer geweest hadde van wege haren Coning met een partye volcx / daer hy overste van geweest was.

Digitized by Google

De

Kledinge. De gedaente haerer kleederen is gelijck men by ons de wilde Menschen afmaelt / maer zijn evenwel niet wilt / want gebruycken goet verstant. Sy zijn gekleet met vellen van Rheeden van den hoofde tot de voeten / uytgesondert de boomaemste / die 't hooft bedecken met eenigh gecoleurt Laeken gevoedert met pelterye / de andere draghen alle mutsen van Rheens vellen / het rugh bupten / dicht aen 't hooft gevoegt / ende wel passende. Sy dragen langh hayr in een vlecht gevlochten hangende buyten haer kleederen op den rugge / zijn meest kort van statuere / met breede plattte aensichten / kleyne oogen / korte beenen / haer kuyen staen uytwaerts / ende sijn seer rasch in 't loopen ende springen. Den vreemden Natien betrouwen sy weynig / dat bleeck daer aen / dat als de onse / (die haer nochtans alle eere ende vrientschap bewesen hadden / den eersten Septembris andermael aen lant quamen / ende een boogh van haer epschten om die te besien / dat sy 't weygerden / ende een teycken deden niet daer toe te willen verstaen. De geene die sy haeren Coninghe noemden hadde schult-wacht uytstaende / lettende op 't gene datter omme gingh / ende gekocht oft verkocht wert. Een van de onse genaekte hem wat nader / ende bewees hem vrientschap na de wijse by haer gebruyckelick / hem gevende een biscupt 't welck hy met grooter eerbiedinge aen-nam / ende terstont op at / maer in 't eten / als oock voor ende naer / nam hy scherp regard op al datter omgingh. Haer sleden stonden altijt veer Rheeden. digh met en oft twee Rheeden ingespannen / die alsoo rasch komen loopen met een man oft twee daer op / dat het geen van onse paerden daer by herden mogē. Een van de onse schoot met een Musket t' Zee-waert in / daer van sy so seer verschrickten / datse liepen ende sprongen als uytsinnige menschen / doch besadigden sy haer weder / siende dat het upt geen quaetwillicheyt of archeyt geschiede. De onse deden haer seggen door haren Tolck / sy gebruyckten die bussen in plaetse van boghen / ende om haer vooyts te doen sien wat kracht men daer mede doen konde / so heeft een van de onse een platte sicen / van een halve palm groot / een stuck weeghs van hem op een bergh gestelt / ende sy wel siende dat sulcx pet te bedupden hadde / zijn in 't ronde gaen staen wel 50. oft 60. in getale / so wat afwijckende. Doen heeft hy die de bus hadde na de steen geschoten / ende die soo geraeckt / dat hy in stucken viel / hier over waren sy noch meer verwondert als te voren. Daer nae namen wy ons af-schept van malkanderen met grooter eerbiedinghe aen weder zijde / ende in 't Jacht zijnde lichten wy andermael onse Mutsen / en deden de Trompetten blasen tot haer eere / gelijck sy mede nae hare wijse ons alle eerbiedinge en vrientschap bewesen / gaende vooyts nae haer sleden.

Nae dat sy van ons geschepden ende soo wat te landewaers ingerepst waren / isser een van haer op strant komen rijden / om te halen een beeldt upt den rouwen gesneden / dat de onse van 't strant mede genomen hadden / ende in 't Jacht gelept. Als hy nu in het Jacht was gekomen / heeft hy dit beelt ghesien / ende de onse een teycken gegeven / sy hadden groot quaet daer aen gedaen dat sy dat beelt genomen hadden / De onse dit merkende hebben hem 't beelt wederom ghegeven / ende hy steldet daer op een bergh dicht aen den oever / sant daer een slede om / ende liet het alsoo haelen. Nae 't geene de onse bemercken konden / so hielden se sulcke beelden voor haer Goden / want op den hoeck vande Waygats, die de onse de Beelthoeck noemden / vonden sy ette- Afgoden. licke honderden sulcke gesneden beelden / heel rouw / boven wat ront / ende in 't medden een hewelken gelaten in plaets van een neus / boven de neuse twee sneden in plaetse van ooghen / ende onder de neus een snede in plaets van de mont.

Sy vonden oock voor de beelden / veel aſſche ende beenen van Rheeden / daer uyt te giſſen is dat de inwoonders aldaer hare offerhanden gedaen hebben.

Den derden Septembris hebben ſy 's morgens zeyl gemaeckt omtrent twee uren voor 't rijſen van der Son / ende quamen metter Sonnen opgangh omtrent een mijl by oosten de Twiſt-hoeck, zeylende op ten noorden / tot de zuyder Son / omtrent ſes mijlen / maer doen moeſten ſy 't door de veelheyt des Ys ende d' ongheſtadigheyt des winds / als mede door de dicke miſt/dickmaels wenden/ ende vervielen eyndelick op de oostzijde van het Staten Eylant, omtrent een muſket ſchoot van 't lant. Op dit Eylant gingen ſy altemet Haſen ſchieten/ die daer ſeer veel waren;ende den 6 Septembris des morgens zijnder eenige Boots-geſellen aen 't vaſte lant gegaen om gheſteenten te ſoecken / zijnde een maniere van Diamanten/die op 't Staten Eylant mede ſeer veele waren. In 't ſoecken van de ſteentjens is geſchiet/ ſoo dat twee maets by malkanderen lagen/dat ter een witte magere Beer is liſtelick aengekomen/ ende greep/ d' een van deſe twee in de nek / hy niet wetende wat het was / riep / wie grijpt my daer van achteren? Sijn maet / die by hem in de kuyl lach / lichte ſijn hooft op om te ſien wie 't weſen mocht / ende ſiende dat het een Beer was/ riep och Maet / het is een Beer / ſtaende mits dien wel wacker op / ende loopende al ſijn beſt weeck. De Beer beet den eenen terſtondt t' hooft in ſtucken / ende ſoogh het bloet daer uyt. 't Ander volck dat mede aen lant quam/ liep ſluck derwaert wel 20. ſterck/ om de man te verloſſen / oft ten minſten den Beer het doode lichaem 't ontjagen / maer als ſy haer Roers ende Spiesen gevelt hebbende na den Beer toe quamen/ die noch ſtont ende at van het doode lichaem / ſoo is hy ſeer wreet ende onbeſchroomt tot haer in-gelopen/ende heeft noch een man uyt haer wech-gerukt ende verſcheurt / waer door de andere al te ſamen de vlucht genomen hebben. Die van 't Schip en't Jacht ſiende dat haer volck gevlucht quam nae den oever/ ſijn met aller haeſt in de ſchupten gevallen / ende na den oever geroept om haer volck t' onſetten. Aen lant komende hebben ſy dat deerlick ſchouſpel van haer volcks geſien/ ende ſpraken derhalven malkanderen een moet aen/ datſe gelijcker hant tegen den Beer ſouden aentrecken met Roers/Coxtelaſſen ende halve Lancien/ ſonder dat yemant wijcken ſoude / doch dit en konden ſy alle ſoo niet verſtaen / want ſommige ſeyden / onſe maets zijn doch al doodt / wy ſullen den Beer wel krijghen al en ſtellen wy ons in ſo openbaren perijckel niet / mochten wy onſe maets noch haer leven redden/ ſo mochten wy ons haeſten / maer nu is 't met geen haeſt te doen / dan wy moeten hem gewis nemen / ende dat tot onſe meeſte verſekerthey / want wy hebben met een wreet fel ende verſlindende beeſt te ſchaffen. Doen zijnder drie van de maets wat voort de bet vooyt aen-getreden / de Beer even- vochten. wel vooyt-varende ſijn aes te verſlinden/ ende op alle hare menighte / hoewel ſy wel 30. ſterck waren / niet achtende. Deſe drie waren Cornelis Jacobſz. ſchipper van Willem Barentſz Willem Gijſen Stuurman van het Jacht / ende Hans van Uffelen, ſchrijver van Willem Barentſz. Als nu de Schipper ende Stuurman driemael geſchoten ende niet uytgerecht hadden/ is de ſchrijver noch wat het vooy uyt getreden / ende den Beer binnen ſchoots ſiende / heeft met zijn Roer daer op aengelept/ende hem door't hooft by de oogen in-getreft / maer de Beer bleef noch al de man by de neck houdende / ende beurde zijn hooft noch op met man met al / doch begonſt wat te ſuyſebollen/daer over hebben de ſchrijver ende een Schotſman hem op de huyt geſlagen met haere Coxtelaſſen/ ſo datſe in ſtucken ſprongen / ſonder dat hy ſijn aes noch verlaten wilde / in 't eynde is Wil-

Staen Eylant.

Noordtſche Diamanten.

Een beer verniet twee menſchē.

Willen Gijsen toegeloopen / ende heeft den Beer met sijn Roer over de snupt geslaghen dat hy doen eerst ter aerden viel / ende Willem sprangh hem op 't lijf / ende sneet hem de strot af. Daer nae hebben sy de doode lichamen den 7. Septembris op het Staten Eylant begraven / den Beer gevilt / ende 't vel t' Amsterdam gebracht.

De Beer wort ge-doot.

Den 9 Septembris zijn sy van 't Staten Eylant t' zepl ghegaen / maer het Ys quam soo veel ende geweldigh in / dat sy niet door en mochten / ende 's avonts moesten weder keeren daer sy 's morgens waren af-gevaren / zeylende den Admirael ende 't Jacht van Rotterdam op de klippen / doch sonder groote schade daer afrakende. Den 11. dito zeylden sy weder in de Tartarische zee / maer geraeckten anderwerf in veel Ys / alsoo dat sy wederom na de Weygats zeylden / ende setteden 't by de Cruys-hoeck. Den 14. begost het weer te beteren / de wint liep ten n. w. ende de stroom quam stijf uyt de Tartarische zee loopen / des selven daeghs voeren sy aen d' ander zijde van de Weygats nae 't vastelant / om 't Canael te diepen / ende voeren veel in de bocht achter het Eylandt met de steert / daer sy een kleyn huysken van hout vonden / ende een groote afwateringhe. 's Morgens wonden sy 't Ancker aen boort ende de steng om hoogh / meenende andermael te versoecken om hare repse te vervorderen / maer d' Admirael van ander meeninge zijnde is blijven leggen. Den 15. 's morgens quam het Ys wederom het oost-eynt van de Weygats in-drijven / so dat sy stracx gedwongen waren hare Anckers te lichten / ende sijn des selven daeghs 't West-eynde van de Weygats weder uptgezeylt met de heele vlote naer huys toe. Den 30. dito quamen sy in 't Eylandt Wardthuys, daer wy elders breeder van schrijven sullen / ende lagen daer tot den 10. Octobris / op welcken dagh sy wederom t' zepl gingen / ende sijn den 18. Novembris daer aen in de Maes gekomen / na dat sy uptgeweest hadden 4 maenden en 16 dagen.

Kort Verhael van de derde, ende Alder-wonderbaerlijckste, seltsaemste, jae te vooren noyt diergelijcke gehoorde Zeylagie, by den voornoemden Willem Barentsz. achter Noorwegen, Moscovien ende Tartarien om, naer Cathay ende China gedaen, uyt de name ende van wegen des Eerbaren Raedts der vermaerde Coop-Stadt Amsterdam, in den jare 1596.

Mede getrocken uyt het Journael des voornoemden Gerrit de Veer.

NAe dat nu / so hier voren verhaelt is / de seven Schepen van de Noorder repse wederom t' huys gekomen waren / ende dat niet met sodanigen vrught / als men wel gehoopt hadde / so is by de Ed. Mog. Heeren Staten Generael op alles goet onderscoek gedaen / ende de sake in beraet genomen / of men noch ten derden male van 's landts wegen eenige toe-rustingen soude doen / om de selve voor-genomen repse / indien 't doenlijk ware / tot een goet en gewenscht eynde te brengen / doch is na lange ende rijpe deliberatie 't selve by de voor-gemelde Heeren afgestemt. Dan so daer noch eenige waren / 't sy steden of koop-lieden / die sulcx breeder souden willen verscoecken tot haren koste / dien wilden sy / by aldien de repse wel volbracht wierde / ende het blijcken konde dat men de passagie bezeylen mocht / geerne een goede vereeringe van 's lants wegen doen / noemende tot dien eynde een merckelicke somme gelts. Over sulcx zijnder echter by den eerbaren staet der wijt-vermaerde koop-stadt Amstelredam in 't begin-sel des jaers 1596. twee Schepen toegerust /

rust/daer van het scheeps-volck op tweederley conditie aengenomen zijn geworden/te weten/ wat sy hebben souden sose onverrechter sake wederom quamen/ende daer-en-tegen watse hebben souden/ indien sy de reyse volbrachten / haer in sulken gevalle/belovende/om haer moedigh te maken / een merkelijcke goede be loninge/ ende soo veel ongehoude persoonen daer toe nemende als sy eenighsins mochten/ om te min door den treck tot wijf ende kinderen in 't werk te vertsagen/ of van de reyse afgetogen te worden. Op dese conditie zijn de twee Schepen in 't beginsel van Meye des voorsz jaren zeyl-rede gheweest / op 't een was als Schipper ende Commis van de Koopmanschappen de voornoemde Iacob van Heemskerck Heynderickſz. ende Willem Barentsz. als Opper-Stuurman/ op 't ander Ian Cornelisz. Rijp, als schipper en Commies van de koopmanschappen by den koop-luyden daer inne gescheept. Den 18. Mey zeylden sy voor de tweede mael uyt het Vlie / ende den 22. kreghen sy de Schotsche Eylanden van Hitlant ende Fayerhil in 't gesichte. Den 30. warē sy op de hoogte van 69. gr. 24. min. en hadden den eersten Juny geen nacht.

Wonderlinck Hemel-teyken.

Den 2. dito / ontrent Z. Z. O. Son sagen sy een seer wonderlijk Hemel-teyken / aen elcke zijde van de Sonne/ende daer liepen twee Regenbogen door alle drie de Sonnen henen / ende daer-en-boven noch twee Regenbogen/ d' eene wijt rontomme de Sonnen/de andere dwars door het groote rondt / dit groote rondt stont de onderste kant verheven boven den Horizon 28. graden / des middaegs als de Son op sijn hooghste was / bevantmen door 't meten des Astrolabiums / dat sy waren op de hooghte van 71. graden.

Geschil tusschen de Stuerluyden van de tweeschepen.

't Schip van Ian Cornelisz. hielt de loef van Willem Barentsz ende quam niet tot hem af/maer dese gingh den anderen een streek in 't gemoet/N. O. aen/want hem docht hy was al te westelijck / so 't ook namaels bleeck. Als sy nu 's avonts by malkanderen quamen seyde hem Willem Barentsz. dat sy noch het oostelijck moesten aengaen / om dat sy te verre west-waert waren / maer Ian Cornelisz. Stuerman gaf tot antwoordt / dat sy niet en begeerden in den Inham van de Weygats te wesen. Haer cours was N. O. ten N. ende wel 60. mijlen t' zeewaert van 't Landt / daerom had men doen meynde Willem, veel eer behoort O. N. O. aen te gaen / als N. N. O. overmits sy sulken stuck om de west waren / ja men hadde veel eer behoort oost aen te gaen/ten minsten een deel mijlen/ tot dat men weder te recht gebracht hadde dat door de quade winden verloren was. Doch en wilde dies niet tegenstaende Ian Cornelisz. anders niet dan N. N. O. aengaen / meynende als sy oostelijcker aengaen souden / dat sy dan in de Weygats souden komen / dies hem Willem een streeck te gemoet ging/ ende zeylden N. O. ten N. aen / daer sy anders N. O. ja noch oostelijcker souden aengegaen hebben.

Den 5. Juny sagen sy 't eerste ys/dat haer seer wonder gaf/ende meynden in't eerste dat het witte Swanen waren / so dat een van haer wandelende op 't verdek onversiens begon te roepen met luyder stemme/datter witte Swane swommen / die onder waren sulcx hoorende sprongen flucx op / ende sagen dat het ys was / 't welck van de grooten hoop af quam drijven/en mits dien het tegen den avont was/ wel Swanen geleeck. Des middernachts zeylen sy daer door / ende doen was de Son wel ontrent een graed boven den horizon in 't Noorden. Den 7. dito bevonden sy des Pools hooghte 74. graden / ende zeylden al langhs het ys henen/ als of sy tusschen twee landen gezeylt hadden: Het water was so groen als gras / ende sy vermoeden datse by Groenlant waren / komende lancx om meer in noch dicker ys. Den 9. vonden sy

Digitized by Google

Beren-Eylandt.

ſy een Eylant leggende op de hoogte van 74. grad. 30. min. ende was na haer giſſinge omtrent vijf mijlen groot. Den 11. aen lant varende vonden ſy daer veel Meeuwen eyeren / ende waren in groot perijckel van haer lijf / want ſy gingen een ſteyle ſnee-bergh op / ende in 't afgaen ſcheen het ſchier dat ſy alle den hals ſouden gebroken hebben / ſo ſteyl was 't / maer ſy ſetten haer neder / en gleden alſo daer af / 't welck wreeſſelijck was om te ſien / als genoeghſaem geſchapen zijnde armen en beenen te ſullen breken / om datter aen de voet van den berg ſeer veel klippen waren / doch ſy quamen door Gods hulpe noch onbeſchadigt neder. Willem Barentſz. die terwijlen in de ſchuyt was / ende dit aenſagh / was noch meer verſchrickt als ſy ſelve. Den 12. dito / ſagen ſy 's morgens en witte Beer /

Beer by de Schip-lup doot geſlagen.

ende roeyden met de ſchuyt naer hem toe / meenende hem een ſtrick om den hals te werpen / maer by hem komende / vonden hem ſo geweldigh / dat ſy 't niet en dorſten beſtaen / hadden derhalven meer geweer ende volck / ende Ian Corneliſz. maets quamen haer mede te hulpe / daer beſtreden ſy 't ſamen den Beer wel 4. glaſen lang / en hieuwen hem ten laetſten met een biſl 't hooft in ſtucken / ſo dat de doot daer nae volgde: Daer na brachten ſy hem in Ian Corneliſz ſchip / ende vilden hem; zijn huyt was 12. voeten lang / aten oock van zijn vleeſch / doch bequam haer niet wel. Dit Eylandt noemden ſy 't Beren-Eylant. Den 13. dito zeylden ſy van het Eylant af / ende den 14. teghens den avont ſagen ſy een groot ding in zee drijven / meynende dat het een ſchip was / maer daer by komende was het een doode Walviſch / daer groote menighte van Meeuwen op ſaten / ende gaf van hem een groote ſtanck.

Den 17 ende 18 Juny ſagen ſy weder geweldig Ys / ende zeylden daer langs henen / tot dat ſy aen den hoeck quamen / die zuyt van haar af lag: Sy lavveerden een tijt lang om daer boven te komen / maer konden niet bedrijven. Den 19 ſagen ſy weder lant / ende namen der Sonnen hoogte / bevindende dat ſy waren op 80 grad. 11. minuten. Dit lant was ſeer groot / ende ſy ſeylden daer by henen weſtelijck aen tot de 79 grad. daer ſy een goede reede vonden / doch konden niet naerder het lant komen / vermits de wint n. o. was / recht van 't lant af / ende de Bape ſtreckte recht noorden ende zuyden in zee. Den 21 dito wierpen ſy 't ancker in de gront op 18. vadem voor 't lant / ende boeren te ſamen met Ian Corneliſz volck aen de weſt-zijde van 't lant om

Lant geleghen op 80. grad.

ballaſt

[illegible] 8c. graden [illegible]
[illegible] 6c. Duytsche mijlen lang[illegible]
[illegible] geschil tusschen Willem Ba-
[illegible] ende Jan Cornelitz, hier voren
[illegible] is eygentlijck de oorsaeck ge-
[illegible] van deses lants vindinge/ 't welk
[illegible] de west-kust by haer ontdeckt zijn-
[illegible] Anno 1608. van Henrick
[illegible] d' Engelschen is bezeylt
[illegible] (so I. Hondius in zijn groo-
[illegible] wereldt-kaert seyt)
[illegible] van dit lant op de hooghte
[illegible] 81 en 82 graden een vaste ys-kust
[illegible] heeft. Sedert dien tijt hebben
[illegible] eenige schepen derwaerts
[illegible] Walvisch-tanden/ ende
[illegible] / ofte Walvisch-
[illegible] been

Digitized by Google

„been (ſo men dat noemt) te halen/ende „Traen te branden/welcke viſſcherije de „Ruſſche Compagnie van Londē alleen „heeft gehad/tot dat Anno 1612. die van „Hollant/ Biſcayen / ende Vranckrijck „mede begonnen hebben hare ſchepen „derwaerts te ſenden. De kenniſſe die „wy tot noch toe van dit Nieuwe Lant/ „by de onſe Spitsbergen/ by de Engel- „ſche Grenlant genaemt/hebben konnen „bekomē/ſullen wy hier na in een figuer- „tjen af beelden/waer in wy ten meeſten „deele noch volgen de teeckeninge van „John Daniel tot Londen geſchreven „Anno 1612. 't Is gelegen (ſoo voren „geſeyt is/) tuſſchen de 76 ende 80 grad. „N. N. W. van 't Beeren Eylant (dat „boven Noorwegen leyt) in een ſtreecke „die by d'oude niet ſonder reden voor on- „bewoonlijck is gehouden geweeſt/ om „haer groote koude / daer dit lant meer „van mede deelt als eenigh ander / en al „is 't datter geen landt ter werelt gevon- „den wort/daer minder nacht of duyſter- „nis aen de Hemel komt/want behalven „dat de Sonne des ſomers na den langen „dag van 127. mael xxiiij. uren (die in de „Baye der Engelſen is/) des nachts in't „noorden ſo wepnich onder den Horizon „daelt/dat het licht in 't geheele Somer- „ſche half-jaer geenſins en kan van den „Hemel wegh gaen / ende behalven dat- „ter in't Winterſche half-jaer twee volle „Maenden zijn dat de Sonne in't zuyen „dagen maeckt van twaelf/ elf/tien/en- „de ſo voort tot een uren langh/ ſo komt „hy noch/ſelfs als hy op ſijn allerlaegſte „in't zuyen is/te weten in 't hartjen van „de lange nacht aldaer op 12½. graden na „aen den horizon / ſo dat daer ter plaet- „ſen / te weten op 80. graden / noch alle „etmalen 't licht des dageraets aen den „Hemel geſien wort/ want (gelijck Pto- „lemeus ende andere ſeggen) wy ſien den „dageraet als de Sonne noch 18. graden „beneden den horizon is. Soo en is 't „nochtans in genige landen/ van alle die „benoorden de linie Equinoctiael zijn ge-

Dag van 127. etc. malen.

„legen / minder ofte korter tijt Somer / „noch oock met minder warmte. Want „den 13. Junij des voorleden Jaers „1613. lagh 't ijs noch ſoo dicht aen de „kuſt ende in de monden van de havens/ „datter de Schepen niet in en konden/ „en de ſnee (die daer op veel plaetſen al- „toos blijft leggen) was noch ſo wepnig „gedopt / dat de Rheen geen voetſel wi- „ſten te krijgen / ende ſoo mager waren „als ſtocken. D' Oorſake van deſe over- „lange winter en koude/ is/ dat de Son- „ne aldaer ten hoogſten maer en klimt „tot de 33. grad. 40. min. boven den ho- „rizon/ende ſijn ſtralen derhalven aldaer „ſo ſcheef by 't velt henen ſchieten/dat ſy „de gront ſwaerlick konnen tot warmte „brenghen / daerom oock de nevel ende „damp/ die upt het aertrijck rijſt / niet en „kan van de warmte wech gedreven „worden/ maer blijft op 't gebergte ende „op de Zee dryven / dat het Scheeps- „volck al te met qualick een Schips- „langte van haer konnen ſien. Hier voor „is het ook/ dat dit Land/ ('t welk noch „maer en is bekent aen de Zee-kuſten/ „daer men niet ſiet dan hooge beſneeude „bergen met ſommige pleynē) niet en is „bewaſſen met geboomte / noch ſtruyc- „ken of eenige bruchtē/en men ſieter an- „ders geen groente dan koort digt moſch/ „dat upt den gelen ſiet / ende daer onder „veel blaeuwe bloemtjes / doch ſeggen „de Schip-lup dat ſy daer oock groen „gras geſien hebben. 't Gedierte datmen „daer geſien heeft zijn witte Beeren „(grooter dan Oſſen) ende Herten oft „Rheen/deſe Rheen weyden op 't moſch „daer voor af geſeyt is / ende waren / in „min dan een Maent tijts dat onſe ſche- „pen daer op de kuſt lagen/ſo vet gewor- „den/dat het een luſt was daer af te etē/ „hebben rupge hoornen / ende zijn wat „kleynder dan onſe Herten / waren de „menſchen ſo ongewoon / ende ſo wey- „nigh ſchou daer voor / dat het gebeurt „is / dat ſeecker man een Rhee met een „Muſket loot getreft hebbende / het ge-

Gewas van dit Landt.

Sijn Ge- dierten.

„quetste beest selfs tegen den man aen „gelsche hebbender seeckere hoornen ge- Eenhoornen.
„liep / so dat hy om verre viel. Sy heb- „vonden / welcke de kenners seggen dat
„bender voorts witte / grijse / ende oock „oprechte Eenhoornen sijn / daer van dat
„eenige swarte Vossen gesien / en d'En- „oock de voor-leden Somer een is over-

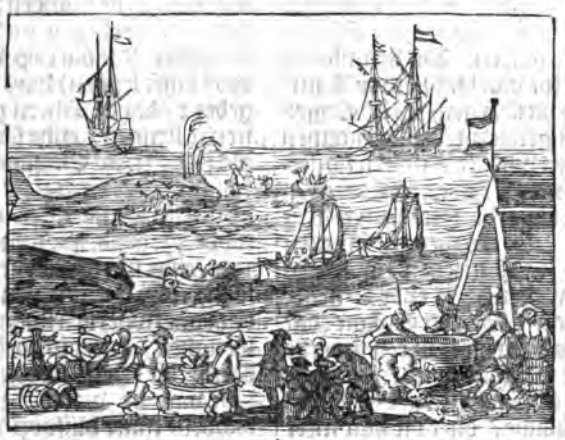

„gebracht by de onse / maer van wat ge-
„dierte sy komen en kan men als noch
„niet weten. In de monden van de ha-
Walvis- schen / en- de hoe sy gevangen worden. „vens komen groote Walvisschen van
„verschepden soorten / die veel al 80. en-
„de meer voeten langh zijn / ende so vet /
„dat het speck daer af komende meest al
„verscoden kan worden tot Traen. Daer
„zijnder die geen vinnen en hebben op de
„rugge / maer binnens 's monts hebben-
„se groote lange baerden / dat zijn blij-
„men die de grootste een vaem lang zijn
„ende sommighe noch langer / sodanige
„worden der upt een Back-huys 600. ge-
„haelt / ende hangen haer kaus-gewijse
„boven upt de mont ter plaetse daer an-
„dere visschen haer tanden hebben / doch
„alleenlick boven / de voorste en achterste
„zijn seer klein / so datter maer 400. voor
„Koopmans goet getelt worden / ende
„dit is voor dees tijdt een van de profijte-
„lickste waren die op dese kust te halen
„zijn. Ter zijden achter het hooft heb-
„ben sy groote vinnen / daer sy achter
„geschoten worden met de Harpoenen /
„om dat sy daer de Quetsuur best gevoe-
„len. Als sy de wonde voelen / ende 't
„Bloedt haer in 't hooft loopt / so blasen
„sy 't water ende Bloedt tot de neusga-
„ten upt / die sy boven op 't hooft hebben
„so hoogh als de toppen van de Masten.
„Als de visch nu zijn tocht gedaen heeft
„nae de gront / ende hem selven moede
„gemaeckt / so palmen de saloupen aen /
„ende schieten hem met schichten in 't dal
„dat hy op 't hooft heeft / want anders
„konnen sy hem qualik dooden. Sy heb-
„ben een dicke swarte huydt daer een
„vliesken over heen loopt soo glat ende
„swart als satijn. Haer aes is een soor-
„te van visken kleynder als garnaet /
„die sy met open kele al swemmende
"vanghen / ende 't Back-huys toeslup-
"tende inswelgen. Behalven dese swar-
"te Walvisschen zijnder oock witte / doch
"en worden niet voor goet gehouden.
"Men vinter oock Swaert-visschen en-
"de Schelvis / maer wennigh. Water- Gevogel-
"vogels zijnder seer veel ende sonderling te.
"Meeuwen / die by menigte op de kren-
"gen van de Walvisschen gaen sitten /
"tweederley duyckers / Papegaven oft
"Lommen / hier voren beschreven / Gan-
"sen / Eynden / die daer seer groote eye-
ren

Walruſſen.

"ren leggen / ende wonder veel riotgan-
"ſen. Wat innewaerts vint men de Wal-
"ruſſen / die wy wel mochten Zee-Oli-
"phanten noemen / om dat ſy in groote
"van lichaem ende tanden den Oliphant
"ſchier gelijck zijn. Hare huyt / al is't dat
"hy uytermaten dick is / jae ſo ſeer dat-
"men t'Amſterdam een geſien heeft van
"400. pont ſwaer / is nochtans wepnig
"weert / om dat hy te blarigh is. Sy heb-
"ben ſeer veel Speck om Traen af te
"branden. Wanneer ſy haers gelijcke
"ſien doot geſlagen leggen / ſo klimmenſe
"op de doode by ſulcken menighte dat ſy
"die doen broepen ende verderven. Vijf
"mijlen innewaerts op 't verſche af wa-
"ter / leggen de zee-honden ſeer van eener
"aert met de onſe. Ende dit is innerſte
"kenniſſe die wy van dit lant ende ſijn
"gedierte tot noch toe bekomen hebben.

Den 23. Junij voerder een deel van haer volck aen lant / om te ſien hoe veel de naelden van 't compas waeckte. Ter-wijlen quam daer een witte beer na 't ſchip zwemmen / ende ſoude daer in ghe-klommen hebben hadden ſy geen geroep gemaeckt / ſy ſchooten nae hem met een roer / waer doot hy weder af zwom van 't ſchip nae 't Eylandt daer d' andere maets op waren / 't welck ſy t' ſchepe ſiende na 't lant toe zeylden / ende ſeer beſtonden te roepen / ſoo dat d' andere meynden ſy hadden 't ſchip op een klip ghezeylt / ende daer over ſeer banghe waeren / gelijck oock de Beer doot 't ge-roep ſeer verſchrickte dat hy wederom van 't lant af zwom / daer in ſy op 't ſchip ſeer verblijt waeren / overmits de maets die aen lant waren geen geweer en had-den. Aengaende de wakinge van 't com-pas / werdt bevonden dat het ſcheel-de 16. gradtn. Den 24. dito roepden ſy een groot ſtuk innewaerts aen / en te lan-de ghegaen zijnde / vonden aldaer twee Walruſſe tanden / wegende t' ſamen ſes pondt / met noch eenige kleyne. Den 25. zeylden ſy langhs het lant heenen op de 79. graden / daer vonden ſy een geweldi-ghen Inham / ende zeylden daer wel 19 mijlen in / dan moeſtender wederom uyt laveren vermits contrarie wint. Den 28. raeckten ſy boven den hoeck die aen de weſt-zijde lagh / daer de voghels in ſoo groote menighte waren / datſe plotſelick teghen de zeylen aen vlogen. Den 29. moeſten ſy van 't landt af wijcken om des ys wille / ende zeylden tot op de 76. graden 50. minuten. Den eerſten July kregen ſy wederom 't Beren-Eylandt in't geſichte / ende doen quam Ian Cornelisz met zijn Officiers haer aen boordt / al-waer ſy van contrarie meyninge zijnde / eyndelick t' ſamen verdroeghen dat elck ſijn cours ſoude volgen / ende Ian Corne-liſz ſoude / volgens ſijn begeerte / weder-om zeylen op 80. graden / vermits hy hem in-beelde aen de ooſt-zijde van dat landt lichtelick doot te ſullen raken / ge-lijck hy oock dadelick nooden aen is ge-gaen: Daer-en-tegen Willem Barentsz. zupt aen / van wegen 't ys. Den 11. dito giſten ſy haer te weſen recht Z. ende N. van Candinoes, dat is de ooſter-hoeck van de Witte-zee / die Z. van haer lagh / ende gingen Z. ende Z. ten O aen op de hoogte van 72. graden. Den 13. bevon-den ſy des Pools hoogte 73. graden / en-de vermoeden dat ſy waeren by Sir Huyg Willoughbys Landt.

Den 17. July waren ſy op de hoogte van 74. graden 40. min. ende omtrent zuyer-Son ſagen ſy 't Lant van Nova Sembla omtrent Lomsbaey. Den 18. raeckten ſy boven den hoeck van des Admiraliteyts Eylant, ende den 19. aen 't Cruys Eylant, daer ſy 't den 20. onder ge-ſet hebben / want honden niet verder overmits het ys. Sy roepden doen met haer achten aen lant / ende gingen nae 't eene Cruys toe / daer ſy haer wat ruſte-den / om voort nae 't ander Cruys te gaen / (dit Eylant heeft van deſe twee Cruyſſen ſijn naem gekregen.) Doen ſy nu op de wegh waren / werdenſe twee Beeren ſiende by 't ander Cruys / dies ſy verſchrickten / als gantſch geen geweer

by haer hebbende. De Beeren rechten sich stepl by 't Cruys op/om 't volck wel te besien / want sy ruycken veel nauwer dan sy sien / ende quamen dooz daer op aen. De Scheeps-lup niet wepnigh bevreest zijnde / ginghen te rugge nae de schupt toe / al te met deerlijck om siende of de Beeren ooch volghden / ende sochten t' ontloopen / maer de Schipper wederhielt se / seggende / die eerst begint te loopen dien sal ick met dese Boots-hack in sijn huydt steken / want't is beter dat wy by malkanderen blijben / en proeven of wy haer met ons roepen verbaert mogen maecken: Soo gingen sy dan al soetjens ende gestadigh na de schupt toe / ende ontquament / wel blijde zijnde dat sy 't vertellen mochten ende den kattendans soo ontspronghen waren. Den 21. July wert des Pools hooghte bevonden te zijn 76. graden 15. minuten / ende de afwijckinge van de naelde 26. graden stijf.

Den 6. Augusti quamen sy boben den hoek van Nassouw, en den 7. by de hoeck van den Troost, daer sy lange tijt naer verlanght hadden. 's Avonts kregen sy mistigh weder / so dat sy het schip aen een schos ys moesten vast maken / die 36. vadem onder 't water vast lagh / en wel 16. vadem daer boven / so dat sy 52. vadem dick was. Den 9. dito noch leggende aen dit groote stuck ys / so de Schipper boven ging wandelen / hoorde hy een Beest snuyven / en bupten boozt siende / lagh daer een groote Beer aen 't Schip / daer over de Schipper lupde begon te roepen / so dat de maets boven quamen / en sagen den Beer aen de schupt leggen om met sijn klauwen daer in te klimmen maer sy maekten een groot geroep / daer dooz hy verschzickte / en swom een stuck weg / dan keerde terstont wederom achter een groote schos ys daer sy aen vast lagen / en trat stoutelijck na haer toe / om booz by 't schip op te klimmen / maer de maets hadden boven op 't Schip het schupten-zepl geschoren / en lagen met vier hoeys booz op 't Baedt-spit. De Beer wert geschooten / soo dat hy wegh liep / het sneeude soo seer / dat sy niet sien konden waer hy verboer / doch vermoeden dat hy achter een hogen heuwel bleef leggen / die daer veel op de Ys-schos waren. Den 10. Augusti began 't Ys gewelbigh te dzijven / en sy bemerckten doen noch eerst dat het groote stuck ys / daer sy aen geineert lagen / vast aen de gront was / want het ander ys dreef al te mael daer booz by: Hier dooz waren sy seer bevreest datse in 't ys soude mogen bekneit worden / deden derhalven groote naerstighept / arbept ende vlijt om van daer te komen / en zepden op 't ys dat het al kraeckte watter outrent was / rakende noch aen een ander schos ys / daer sy 't wederom vast aen maeckten met het werp-ancker dat sy daer op brachten / en bleven daer leggen tot den avondt toe. Als sy nu 's avonts gegeten hadden / in't eerste quartier / so begon de selve schos ys so schzickelijck te bersten en te scheuren / dat het met geen woorden is upt te dzucken / sy laghen met de steven daer aen / vierden daerom haer touw / ende raekten also daer af: Het scheurde met een epsselijck gekraeck in meer dan 400. stucken / onder 't water / daer 't op de gront lagh / was 10. vadem dick / ende boven water twee vadem. Van daer quamen sy weder aen een ander groote schos ys / die ses vadem onder water lagh / daer maekten sy aen elcke syde een touw vast / ende sagen doen noch een ander schos wat van haer in Zee leggen / die in de hoogte spits toe-ginghalshet spits van een Tooren / daer boeren sy aen / ende bevonden dat het wel 20. vadem diep aen de gront lag / ende rupm twaelf boven water. Den 11. Augusti roepden sy wederom aen noch een ander schos ys / de welcke sy bevonden 18. vadem onder water vast aen de gront te leggen / ende 10. daer boven. Den 12. zepden sy noch naerder onder 't Landt / om van 't ys niet geschoven te worden / want ovemits de groot-

Een Ys-schos 52. vadem dick.

Wonderlijcken Ys-gang.

Ys schos 32 vadem dick.

Digitized by Google

ste

ſte dijſvende ys-ſchollen veel vademen diep dreven / ſoo waren ſy dicht onder 't Landt op 4. oft 5. vadem beter daer van beſchermt: Daer was een groote afwateringe van 't geberghte / ende ſy maekten het wederom vaſt aen een ys ſchoß / ende noemden dien hoeck den Kleynen Ys-hoeck. Kleynen Ys-hoeck.

Den 13. Auguſti 's morgens quamder een Beer om den Oost-hoeck van 't lant henen dicht by 't Schip / en een van de maets ſchoot hem 't been in ſtucken / maer hy huppelde noch met ſijn drie poten op een bergh / doch ſy liepen hem na en ſloeghen hem doot / vilden hem / en dragten de hupt in t Schip. Den 15. quamen ſy aen de Eylanden van Orangien, en werden daer van 't Ys beſet by een groote ſchoß / daer ſy in groot perijckel waren om 't Schip te verliesen / doch raekten met groote moeyten aen't lant ende de wint quam van den Z. O. waer door ſy't Schip moeſten verleggen. Ter-wijle ſy daer mede beſigh en ſeer luptuſtigh waren / wierter een Beer wacker die daer lagh en ſliep / en trat tot haer aen na 't Schip toe / ſo dat ſy haren arbeyt moeſten opſchorten / en ſich teghen den Beer te weer ſtellen / die ſy door 't lijf ſchoten / dat hy wegh liep na d' ander zijde van 't Eylant / en begaf hem op een ſchoß ys / maer gewaer werdende dat ſy nae hem toe roeyden (ſprongh hy weder in 't water en ſwom wegh nae 't landt toe / doch ſy onderſchepten hem den weg en hieuwen hem met een biſſ in de kop / maer hy docck t' eickens onder als ſy met de biſſ naer hem toe hieuwen / ſo dat ſy groote moeyte hadden eer ſy hem dooden konden. Den 16. dito roeyden ſy onder haer 10. met het Jacht nae 't baſte landt van Nova Sembla, en haelden de ſchuyt boven op 't ys om hoogh / klommen op een hoogen berg / en peylden hoe 't landt van haer lagh / bevindende dat het wel Z. O. en Z. Z. O. en daer nae noch wel ſo Z. lag / daer upt ſy een quaet vermoede ſchiepen dat het lant Z. ſtrekken / ſoo was 't / evenwel al te vergeefs te / maer open water ſiende in 't Z. O. en O. Z. O. werden ſy wederom ſeer verblijt / en meynden de Ysp was gewonnen / ſo dat ſy nauw en wiſten hoe ſy dra genoeg t'ſcheep ſouden komen om 't ſelvighe Willem Barentſz te verwittigen. Den 18. dito maekten ſy gereetſchap om t' zepl te gaen / maer 't was al verloren moeyte / ſo dat ſy na veel vergeefſche arbeyt weder quamen van daer ſy geſcheyden waren. Den 19. quamen ſy boven den hoeck van Begeerre daer door ſy weder goets moets waren / maer geraekten al weder in 't ys / ſo dat ſy moeſten te rugge keeren.

Beer gedoot.

Noch een Beer gedoot.

Den 21. zeylden ſy een groot ſtuck in de Ys-haven, en bleven dien nacht daer leggen. 's Morgens haelden ſy daer wederom upt / en maekten 't Schip vaſt aen een ſtuck ys / daer ſy op klommen / en haer niet genoeg en konden verwonderen van de ſeltſaemheyt en 't vreemde gedaente des ſelven: Het was boven vol aerde / en ſy vonden daer wel 40. eyeren op / het ſagh'er oock niet upt als ander ys / maer was laſuer blau als een blauwen Hemel / alſoo datter onder 't volck groot gheſpreck van viel / d' een ſeyde 't was ys / en d'ander bevoren lant: Immers 't was uptermaten hoogh / en wel 18. vadem onder / en 10 boven water dik. Seltſaem Ys.

Den 25. Auguſti ontrent 3. u. Son begoſt het ys met de ſtroom weder upt te drijven / en ſy meenden beſijden om Nova Sembla weſt aen na de Wygats te ſeylen / want overmits ſy Nova Sembla nu al ghepaſſeert waren / en nergens gheen openinge en vonden / ſo gaven ſy de moet verloren om daer door te komen / ende waren van ſinne weder naer huys te keeren / maer komende aen de Stroomt bay moeſten weder te rugge van't ys / da daer ſeer vaſt lag. Den 26. ſo ſy voor by de Ys-haven gekomen waren / begon 't ys ſoo geweldich te drijven / dat ſy daer in beſet werden; Ende hoe-wel ſy grooten arbeyt deden om voort te gheraecken / ſoo was 't evenwel al te vergeefs

Sy worden in 't ys beset / ende ghedwongen aen de west-zijde van de Ysshaven te verwinteren.

en by so verre het ys zijn gangh ghehouden hadde / sy hadden datmael 3. mannen verloren / die op 't ys waren om openinge te maken / maer alsoo sy te rugge dreven / en het ys daer de Mannen op waren mede dreef / so hebben sy gau ter hant zijnde / in 't voor-by drijven d' een aen de smijt gegrepen / d' ander aen de schoot / en de derde aen de groote bras die achter uyt hingh / en quamen also avontuerlijck met sulcke slinger-slagen / die sy waer namen / noch behouden t' scheep / daerse Godt grootelijcks af danckten / want het was veel eer geschapen dat sy met het ijs weg gedreven souden hebben.

Op den selven dagh quamen sy des avonts aen de west zijde van de Ys-haven, daer sy voorts de geheele koude winter met grooter armoede / ellende ende verdriet moesten overblijven. Den 27. dreef het ijs rondom 't schip / ende alsoo 't goet weer was / gingen een deel van de maets aen lant: Als sy nu een stuck weeghs gegaen waren / begon het tamelick uyt den z. o. te wayen / ende 't ijs geweldigh aen te setten voor den boegh drijvende / 't Schip voor wel vier voeten om hoogh / dat het achter sat als of 't met den aers inde gront geseten hadde / ende scheen dat het daer soude vergaen hebben. Die in 't Schip waren setteden flucx den bock uyt om haer lijf te behouden / ende lieten een vlagge wayen / om d' andere die aen lant waeren te locken na 't schip te keeren. Dese siende de vlagge wayen ende dat het schip alsoo op-geschoven was / hebben sich al wat sy mogten derwaert gehaest / meynende dat het schip al-geborsten was. Den 28. weeck het ijs wat weg / en het schip settede sich wederom recht / maer eer 't noch recht ging sitten / was Willem Barentsz met de andere Stuurman voor den boegh gaen besien hoe 't al gestelt / en hoe veel het geresen was / ende terwijl sy doende waren over knije over elleboge om 't selve te meten / so berste het Schip op met sodanigh gekraek / datse meenden haer lijf quijt te zijn / niet wetende waer sy haer berghen souden. Den 29. als 't Schip wederom geregt was / maekten sy gereetschap met ysere Koe-voeten en andere instrumenten / om de Ys-schossen / die op malkanderen geschoven lagen te breken / maer 't was al te vergeefs / so dat sy 't God moesten op-geven / ende van hem hulpe verwachten / want het Ys dreef niet wegh / dat haer hulpe doen konde. Den 30. begon 't Ys noch veel geweldiger als voor heen op den anderen te schuyven tegen 't Schip aen / met een krachtige wint / ende groote jagt-snee / waer door 't gantsche

Digitized by Google

ſche Schip op geſchoven ende gekneit wert / ſoo dat het alles begon te kraken ende te berſten watter om en aen was / ende ſcheen aen hondert ſtucken te ſplijten / 't welck ſo ſchrickelijck om hooren en ſien was / dat een de haren te berge ſtonden van 't afgrijſelick ſchouw-ſpel. In deſe ghevaerlickheydt wert het ſchip doen 't ijs aen weder-ſijden tegens malkanderen aen quam / recht op in de hooghte ghedreven / als of het met een biſſel op-ghevijſelt ware geweeſt. Den 31. werden ſy wederom door 't ghewelt dighe drijven van 't ijs wel 4. ofte 5. voeten op-ghe ſchoven met de voor-ſteven / ende 't achter-ſchip ſat in een kloof ijs / daer door ſy meynden / het roer ſoude van 't ſchuyven des ijs gebrijt geweeſt zijn / maer bracken evenwel met de pen in ſtucken / en ſoo 't achter-ſchip in 't drijvende ijs geweeſt hadde / gelijck als het voor-ſchip / 't ganſche voor-ſchip ſoude op 't ijs geſchoven geweeſt zijn / oft mogelick inde gront gekomen hebben / waer over ſy gantſch bevreeſt waren / ende hadden haer ſchuyt en boot al voor uyt op 't ijs geſet / om ter noot haer te berghen. Maer omtrent 4. uren daer nae is 't ijs van ſelfs weder weg gedreven / dies ſy ſo verblijdt waren als of ſy haer leven gevonden hadden / om dat het Schip nu wederom vlot geworden was. Sy vermaeckten 't roer met de pen weder / ende hingen het uyt de haecx op / ten eynde / of ſy weder alſo geſchoven werden / dat het dan ſoude ghedrijft zijn.

Den eerſten Septembris begon 't ijs wederom te ſchuyven / alſo dat het Schip over ſijn gantſche lijf wel twee voeten op-ſchoof / maer bleef evenwel noch al dicht: Des nae middaeghs maeckten ſy ghereedtſchap om de ſchuyt ende bock over 't ijs aen landt te ſlepen. Den 2. begon't Schip wederom te ſchuyven van 't ijs / krakende ende barſten ſo geweldigh / dat ſy raetſaem vonden / niet tegenſtaende quaet weer / de ſchuyt aen lant te brengen met 13. tonnen broots en twee vaetgens wijns / om haer ter noodt by proviſie t' onderhouden. Den 3. werden ſy wederom gaende van 't ijs daer ſy tegens aen-ghepaerſt lagen / ſo dat de ſcheck achter van de ſteven geſchoven wert / maer de planck en daer 't Schip mede verhuydt was / meynden ſe noch / dat daer aen bleef hanghen: Het touw te loes braken mede ſtucken / met nieu kabel touw dat ſy op 't ijs hadden vaſt gemaeckt / door 't geweldigh aen-parſen van 't ijs / maer 't Schip bleef noch dicht / 't welck te verwonderen was / om dat het ijs ſo geweldigh dreef / jae datter Yſbergen dreven ſoo groot als de Tout-bergen in Spangien zijn / en dat omtrent een roer ſchoot van 't Schip. Den 5. dito als ſy 's avonts gegeten hadden / quam 't ijs haer weder- om beſetten ende werden dapper geparſt / ſo dat het Schip gantſch ſeer over zijd begon te hellen / ende veel leet / maer bleef door Godes genade noch dicht. In ſulcken noot vonden ſy raetſaem / haer oude fok / met krupt / loot / roers / muſketten / ende ander geweer aen lant te brengen / om aldaer een tent of hutten omtrent hare ſchuyt / die ſy aen-gebracht hadden / te maken / namen oock ſommigh broot / wijn ende timmer-gereetſchap mede / om de bock wat te vermaken / of ſy haer inden noot mocht dienſtig zijn. Om 't Schip en was ſoo veel waters niet / datmen een puts vol had mogen ſcheppen. Den 7. gingender bijf van de maets op 't lant / maer de twee heerden weder / ende drie gingen voort omtrent een paer mijlen te landewaerts in / daer ſy een Rivier van ſoet water vonden / mitſgaders oock groote menigte van hout / dat daer was komen drijven / ende eenige voetſtappen van Rheeden ende Elanden / als ſy niet bet konden ſien / want de voeten waren ghekloofd d'eene grooter als d'andere / daer door ſy ſulcx vermoeden. Den 9. dito quamender 's nachts twee Beeren dicht by 't Schip / maer ſy bliefen Trompetten / ende ſchoten der nae / doch en raeckten ſe niet /

Schrickelijcke Yſbergen.

Digitized by Google

niet / door dien 't doncker was / ende sy liepen weder wegh.

Den 11. Septembris was het stil weder / ende sy gingen met haer achten aen lant / wel versien van geweer / om te sien of 't oock alsoo was als de ander drie mannen gesept hadden / te weten / datter hout omtrent de Rivieren lagh. Want om dat sy dus lange ende menighmael omghezwerft hadden / dan in 't ijs / ende dan weder daer uyt / ende nu bevonden dat sy daer vast bleven sitten / ende niet wederom (als dickmaels voor-henen) los en werden / als oock om dat het nu na den herfst ende na de winter begon te gaen / soo heeft haer de noodt ghedwonghen raedt te schaffen / ende den besten boegh / na gelegentheydt / voor wenden / om aldaer te verwinteren / verwachtende wat avontuer God verleenen soude. Sy hebben dan raedtsaem ghevonden / om te beter voor de koude ende wilde beesten beschermt te blijven / een hutte oft huys op te slaen / om sich daer inne ten besten sy mochten te onderhouden / ende voorts de saecke Godt te bevelen. Hier toe heeft sich een goede ongewaende gheleghentheydt gheopenbaert / namentlijck / dat sy aen de strant vonden leggen eenige boomen met wortelen met al / gelijk de dry mannen gesept hadden / die daer moesten sijn komen drijven / 't sy uyt Tartarien / Moscovien / oft van elders waer / want op 't land daer sy waren gantsch geen boomen en wassen. Van dese gelegentheyt / als offe haer Godt toeghesonden ende verleent hadde / waren sy gantsch verblijdt / verhopende dat haer God noch wijders bystaen ende verlossen soude / want dit hout en diende haer niet alleen tot de timmeragie van 't huys / maer oock tot branthout / daer mede sy haer den gantschen winter onthielden / sullende anders ongetwijfelt van groote koude moeten vergaen hebben.

Sy besluyten een huys te maken om in te verwinteren / ende vinden tot allen gelucke hout daer toe dienende / als ook brant hout / om van koude niet te versmagten.

Den 15 Septemb. in de morgenstont gincker een man op de wacht / en daer quamen 3. Beeren / daer van d' een achter een stuck ys bleef leggen / d' andere 2. quamen op 't Schip aen / het scheepsvolck dit siende / maeckten gereetschap om die te schieten. Daer stont juyst een baly met vleesch op 't ys om te ververschen (want dicht by 't Schip was geen water) d' eene Beer stack sijn hooft in den tobbe / om een stuck vleesch daer uyt te nemen / maer 't bequam hem als de hont de worst / want hy wert in sijn hooft geschoten dat hy daer doot bleef leggen / en verroerde sich niet met allen meer. Daer sagen sy doen een seltsaem schouspel /

Drie beeren komen nae 't Schip toe / ende daer wort een van geschoten

Digitized by Google

spel / dat den anderen stil bleef staen / en star-ooghde vast op sijn macker / als verwondert zijnde waerom hy so stil mocht blijven leggen / hy rook daer aen / en siende dat hy nu doot was / ging ten laetsten wegh / maer de maets loerden vast op hem / om te sien of hy oock weder komen soude / ghelijck hy dede / en gingh op zijn achterste pooten staen / om alsoo op haer aen te komen / dan terwijlen hy also over eyndt stont / soo schoot hem een van 't volck door den buyck / dat hy wederom op sijn vier voeten neder viel / en met een groot gekrijsch wegh liep. Den dooden Beer sneden sy den buyk op / en haelden 't ingewant daer uyt / en stelden hem over eynde op sijn vier pooten / om te laten bevriesen / van meeninge zijnde / so sy met het Schip los geraeckt hadden / hem in Hollant te brengen.

Daer na begonnen sy een slede te maken om het hout te slepen / daer sy 't huys meenden te setten. Op die tijt vroort in Zee wel twee vingeren dick. Den 16 deden sy d' eersten tocht om hout te halen / en brachten dien dag 4. balken over 't ys en snee / bykans 1. mijle weegs verre / 't vroos oock dien nacht 2. vingeren dick. Den 17. gingen sy met 13. mannen na 't hout toe / en trocken onder haer thienen 5. en 5. elck een slede voort / d' ander 3 bleven by 't hout om dat te behouwen. Sy deden gemeenlijck 2. tochten daegs / en kregen soo 't hout over hoop daer sy timmeren wilden. Den 21. was het so kout / dat sy de tombuys beneden in 't ruym moesten brengen / om dat het boven alles bevroor. Den 23. sterf haer Timmerman / en sy begroeven hem den 24. onder de Cingel in een kloof van een bergh / ontrent een af-wateringhe / om dat sy niet in de aerde en konden door de groote Vorst en koude. Den 25. dito rechten sy de balken op van 't huys / en begonnen vast te timmeren / dan hadde 't Schip los geworden / souden het timmeren haest hebben laten staen / en gereet geweest zijn wederom wegh te seylen / want daer te blijven / lag haer vry swaer op 't hart / maer also haer alle hope benomen was / soo moestense van de noot een deught maken / en met lijtsaemheyt verwachten wat uytkomste God verleenen soude. Den 26. was 't een weste wint en open Zee / maer 't Schip bleef evenwel vast leggen / alsoo dat het haer meer verdriets was / als vreughde. Sy waren doen noch 16. Man sterck / en onder dat getal wasser al-te-met noch een sieck. Den 27. vroor het so geweldig / dat als sy een spijcker in de mont namen (so men in 't Timmeren veel gewoon is te doen / so bleef 't vel daer aen hangen / als men die wederom uyt de mont nam / datter 't bloet na volghde /) ja 't was so geweldigh kout / dat sy 't qualijck konden harden te arbeyden / maer den uytersten noot dede haer daer in voort varen. Den 30. was de wint O. ende O. E. O. ende 't hadde alle dien nacht so gesneeut / als 't oock dede den gantschen dagh / dat sy geen hout mochten halen / so hoogh lagh de sneeu op malkanderen. Sy maeckten een goet vier by 't huys om de aerde t' ontdoyen / en die rontom het huys in te stouwen / op dat het alsoo te dichter zijn soude / maer 't was vergeefsche moeyte / want de aerde was soo hart ende diep bevroren / dat syse niet ondoyen en konden / of 't soude haer al te veel houts gekost hebben / soo dat sy 't moesten laten staen.

De Timmerman sterft.

Vroege ende geweldige vorst.

Den tweeden Octobris rechten sy het huys op / ende setten daer boven een Mey-boom van bevroren sneeuw. Den 5. dito was de Zee heel open van 't Ys so verre als sy sien konde / maer lagen noch even stijf bevroren / ende 't Schip sat wel twee of drie voet geboeyet op 't Ys / soo dat sy niet anders en konden vermerken of sy lagen tot de gront toe bevroren / het was daer vier de halve vadem diep. Desselven daeghs braeken sy het voor-onder van 't Schip op / ende met die delen dekten sy 't huys / in de middel wat hooger voor de af wateringe / ende kregen 't dien

dagh meest dicht. Den 7. braken sy 't achter onder mede uyt / om't huys voort dicht te maken. Den 8. haddet al de voorgaende nacht so gewaeyt / 't woey oock ende sneeujachte den heelen dagh so geweldigh / dat het scheen men soude gesmoort hebben die in de locht gekomen hadde / jae 't waer eener niet mogelijk geweest al hadder zijn lijf aengehanghen / een Schips-lengde voort te gaen / want't en was buyten't Schip ofte huys niet te harden. Den 10. dito begon 't weer wat te beteren / alsoo dat sy weder uyt het Schip bestonden te gaen / ende't gebeurde datter een van 't volck uyt het Schip gaende een Beer in 't gemoet liep / dien hy schier op 't lijf was eer hy 't wist / dan liep wel dapper weder te rugge nae 't Schip / ende de Beer hem nae. In 't naloopen quam de Beer ter plaetse daer sy voor-heen den Beer hadden gestelt te bevriesen / die nu al onder de snee bewelt was / maer alsoo dat zijn eene poot noch boven uyt-stack / daer bleef dese Beer staen / ende door dit vertoeven quam de man behouden in't Schip / roepende seer verbaest / een / Beer / een Beer. Als nu d' ander maets door zijn roepen boven quamen om nae den Beer te schieten / so en konden sy uyt haer oogen niet sien / vermits den bitteren roock / die sy gedurende 't quade weder in 't Schip besloten zijnde / geleden hadden / ende niet te lijden en soude geweest hebben om geen gelt ter werelt / maer moesten dat noch voor de koude ende sneeu-jacht verkiesen / soo sy anders haer leven behouden wilden. De Beer vertoef de mede niet langhe aldaer / maer packte hem fluyx. Den 11. brachten sy haren wijn ende anderen voorraet aen lant / ende den 12. begaven sy haer met de helft van 't volck in 't huys / doen door d' eerste mael daer in slapende / maer leden seer groote koude / door datter noch geen kope gemaekt en waren / ende sy niet te veel deckssels en hadden / konden oock geen vier houden / vermits de schoor-steen noch niet ghemaekt en was / daer door het seer bitter roockte. Den 13. gingen sy onder haer dzien nae 't Schip / ende laden een slede met bier / maer als sy die meenden na 't huys te gaen slepen / ontstacker onversiens so geweldigen wint / onweder ende koude / dat sy haer wederom moesten in 't Schip begeven / vermits sy het buyten niet harden konden / moesten daerom het Bier oock buyten op de slede laten leggen; 's anderen daeghs vonden sy de Tonne daer't in was / zijnde een Jopenvat / aen den bodem in stucken gevroren / ende 't Bier datter uyt liep vroor so vast aen den bodem toe / als of het met eenig vast houdende lijm daer aen hadde gehecht geweest / sy stelden de tonnen in 't huys op den bodem / ende dzoncken die voor eerst ledigh / maer moesten 't Bier smelten / want daer was nauwelijcx eenig onbevroren nat in de ton / doch in dat selvighe was de gantsche kracht van 't Bier / also dat het veel te sterck was om dzincken / ende 't geene bevroren was smaeckte als water / daerom menghden sy't als't gesmolten was onder malkanderen / maer 't was heel krachteloos ende smaeckeloos. Den 16. dito hadder 's nachts een Beer in 't Schip geweest / maer tegens den dagh / als hy 't volck hoorde / was hy weder daer uyt geloopen. Op den selven tijt braken sy de kajuyt wegh / om de deelen te besigenaen het Pooztael / dat sy doen begonnen te maken. Den 18. haelden sy 't broot uyt de schuyt / die sy op 't Lant gesleept hadden / als mede den wijn / die noch niet seer bevroren was / hoe wel sy wel omtrent ses weeken daer gelegen hadden / ende het dickmaels seer hart gevroren hadde. Den 19. dito waerender niet dan twee man ende een jongen t' Scheep / ende daer quam een Beer die met gewelt wilde in 't Schip wesen / waer door het volck seer verschrickt waren / ende sagen elcx om een goet heen komen / de twee sprongen in 't ruym / ende de jonge klam in 't fockewant. Middelertijdt

quamen

quamen eenighe van de maets van 't huys na 't Schip toe / 't welck de Beer siende quam stoutelick tot haer aen / maer sy schoten hem met een Musquet / ende doen liep hy wegh. Den 20. quamen sy om 't Bier voort uyt het Schip te halen / ende bevonden datter sommighe vaten in stucken gevroren waren / ja de Ysere reepen om de Joopen-vaten waren mede stucken gevroren. Den 24. dito quam de reste van 't volck / te weten acht personen in 't huys / ende sleepten een sieck man / die seer teer ende swack was / op een slede. Sy sleepten oock met grooter moeyte ende arbeydt haeren scheeps bock aen 't huys / ende keerden den bodem om hoogh / om den selven in tijdt ende wijle te moghen gebruycken. Daer na siende dat het Schip even vast bleef sitten / ende datter geen ding min te verwachten was als openinghe van 't water / soo brachten sy 't werp-ancker weder 't scheep / op dat het onder de sneeu niet verlooren soude worden / ende haer teghen de Somer noch dienen mocht / want sy hadde noch altijt hope tot God / dat hy door 't een of 't ander middel haer teghen de Somer noch nae huys soude helpen.

Staende desen tijt / alsoo hun de Son

(het hooghste ende beste goet dat sy sien konden) began te begeven / so haelden sy met allen vlijt alle dage noch sleden met goet uyt het Schip in 't huys / als eetwaer / drincken / ende alles wat sy tot de toe-rustinghe van de schuyt ende bock mochten noodigh hebben. Als sy nu op den 25. Octobris de leste slede geladen hadden / ende in de seelen stonden om die voort te trecken nae 't huys / so keeck de Schipper eens om / ende sagh drie Beeren achter 't Schip nae 't volck toekomen / riep derhalven / verbaest sijnde / seer luyde / om de Beeren te vervaren: De maets sprongen flux uyt de seelen om sich tegen dat onverhoede quaet ten besten sy mochten te beschermen: Daer lagen t' allen gelucke twee Helbaerden op de slede / daer van kreegh de Schipper ende Gerrit de Veer elck een / ende stelden sich so ter weer / d' andere liepen al haer beste na 't Schip / ende in 't loopen vielder een in een scheur tusschen 't Ys in / 't welck eysselijck om sien was / want sy meynden alle dat de Beeren tot hem ingeloopen ende hem verslonden souden hebben / maer God gaf dat de Beeren na 't Schip toe liepen achter 't volck dat derwaert aen was gevloden. De Schipper middelertijt / Gerrit de Veer, ende de man die in de scheur Ys gevallen was / liepen voor 't Schip om / ende quamen

Beren-strijdt.

[illegible]
toe / ende 't welck anders geen geluyt hebbende van de voorgaende tijdt Wel-kanten / also sy haer niet genoegh daer op dorsten verlaten / hielen de Beeren vast gaende met werpen van brandt-houten ende anders / daer sy t' elckens nae liepen als een hondt na de steen doet. Daer werd een Man geschickt onder in de Combuys om vyer te slaen / ende een ander om Spiessen; maer en konden sy niet bekomen / ende verhaelden oock niet schieten / eyndelijck / also de Beeren eens soo aengequamen so hebben sy den eenen met een Hellebaert recht op de snuyt ge-worpen / daer door hy hem selven gevoelt hebbende / alleenskens af weeck / ende de ander tijer / die so groot niet en waren / gingen mede van langer hant wegh. De mannen danckten Godt dat sy also van die felle Monsters ontslagen waren / ende sleepten de slede met weynighe nae 't huys toe. Den 26 dito sagen sy veel open water wacht by 't Landt / maer 't Ys dreef noch eventwel in de Zee voor 't Schip heenen. Den 27. schooten sy een witte Vos / die sy aten / ende smaeckte ghebraden zijnde seer als de konijnen doen. Den selven dag stelden sy ook haer Orlogie weder dat de klock sloeg / ende maeckten een lamp toe om 's nachts over te branden / daer toe sy gebruyckten het gesmolten vet van den Beer. Den 29 haelden sy Cingel van de strant met sleden / en stropten het over 't zeyl dat over 't huys lag / op dat het so veel te dichter ende warmer wesen soude / want de deelen lagen ongedreven op 't huys / also sy door 't quaet weder belet waren die te drijven.

Den eersten Novembris sagen sy de Maen opgaen / als 't doncker begon te worden / in 't Oosten / ende de Son ging noch essen so hooge boven den Horizont / dat sy hem noch sien konden. Den 2. dito sagen sy hem opgaen in 't Z. Z. O.

[illegible]
der ander heenen ende op den selven dag wierter een Vos met een wijl gevangen / die sy braeden ende aten. Den 3. gingh de Son op Z. ten O. wel so Z. ende onder Z. ten W. wel so Z. ende men mocht doen in den Horizon de boven kant van de Son maer effen sien / nochtans was 't Landt daer sy hem op geniden wel soo hoog als de mars van haer Schip. Den 4. al was stil weder / so en sagen sy nochtans de Sonne niet meer / want hy langer niet boven den Horizon quam. Doen ordonneerde de Chirurgijn een bad om te stoven van een Wyn-pijp daer gingen sy d'een voor d'ander na altemet in / ende vonden sich daer gaensch wel by. Op den selven dagh vinghen sy weder een witte Vos / welck gedierte sich nu al temet openbaerde / terwijl de Beeren weg waren / die met de Son ons begaven / ende niet weder en quamen voor dat ook de Son wederom quam. Doen nu de Son haer verlaten hadde / sagen sy wederom dagh ende nacht de Maen sonder ondergaen / also sy in haer hooghste teycken gingh. Den 7. dito was 't duyster weder / ende men konde de nacht van den dagh qualijck onderkennen / sonderling om dat haer Horlogie stil gestaen hadde / daer door sy vermoeden geen dagh als 't alreede dagh was: Sy hadden dien nacht uyt de koy niet geweest dan om haer water te maecken / daerom wisten sy niet wel of 't light dat sy sagen van de Maen oft van den dagh was / ende hadden daer van onder malkanderen veel dispuyten / maer als 't al om quam / so was 't wel op 't hooghste van den dagh. Den 8. deelden sy 't broot onder malkanderen om / ende elck man kreeg vier pont ende thien loot in de acht dagen / daer sy voor heenen maer vijf ofte ses daghen mede toequamen / vleesch ende visch was haer noch geen noot om te deelen / maer dranck hadden sy niet

veel/

Sy verliesen de Sonne.

Badt stove.

Omdeeling van broot ende dranck.

Digitized by Google

veel / daer van moeſtenſe by-legghen / want het Bier dat ſy noch hadden / was meeſt al de kracht uyt gebooren / alſo dat het gantſch ſmaekeloos was / ende dan waſſer noch een goet deel geſpilt. Den 11. ſtelden ſy een ronden hoep toe met kabel-garen als een net t' ſamen gebreyt om Boſſen te vangen ſoo dat men in 't huys mocht toe halen gelijck een val / als de Boſſen daer onder quamen / ende vingen op die tijt een Bos / daer onder. Den 12. begonnen ſy de Wijn mede uyt te deelen elck twee loockgiens daeghs / wooꝛts moeſten ſy geſtadig water drincken / dat ſy ſmolten van de ſnee / die ſy buytens huys haelde. Dē 18. ſneet de Schipper een pack groſ wolle Laken op / en deelde dat elk na ſijn behoefte / om van de koude beter beſchermt te zijn.

Boſſe-val.

Den 19. is de koffer met Linde-laecken geopent / ende onder de maets uytgedeelt tot Hembden / want de tijt begaf ſich alſoo / dat men allerley middelen moeſt gebruycken / tot onderhoudinghe des lichaems. Den 20. ſo 't mooy ende ſtil weder was / wieſſchen ſy hare Hembden / maer 't was ſo kout / dat als ſy die gewaſſen ende gewrongen hadden / ſoo bevroren ſe uyt het warme water ſo ſtijf / dat al lepde menſe by een goet vyer / ſoo ontliet de zyde die by het vyer lag / maer die van 't vyer bleef even ſtijf bevroren / alſo dat ſyſe wederom in 't heet ſiedende water moeſten leggen / ſoudenſe ontdoen. Den 22. hadden ſy noch 17. Koeyen-haſen / daer van aten ſy den eenen in 't gemeen / ende van d' andere wert elck een toegedeelt vooꝛ ſijn poꝛtie / die hy tot ſijn noodzuft recken mocht als 't hem goet docht. Den 23. dito / dooꝛ dien ſich de Boſſen meer als vooꝛ henen vertoonden / ſo maekten ſy eenige ſprongen van dicke plancken / daer ſy ſteen op lepden / ende beſtaken 't rontom met eynden van ſparren in de gront / dat de Boſſen daer niet onder dooꝛ mochten graven / en vingen ſo al-te-met ſommige Boſſen. Den 24. gingen ſy met haer vieren in 't badt / dooꝛ dien ſy haer qualijck gevoelden / ende als ſy daer uyt quamen gaf haer de Barbier een purgatie in / dat haer groot goet dede. Den 25. 27. ende 28. viel ſoo geweldigen ſneeu-jacht / dat ſy gantſch ende gaer in 't huys beſet waren / ende niet daer uyt konden komen / maer alle haer dingen binnens huys moeſten doen maer den 29. was 't mooy klaer weder / ſo dat ſy haer ſelfs uyt het huys groeven met de ſneeu wegh te ſchoppen / krijgende ſoo ten leſten een deure klaer / waer langs ſy uyt kropen / ende buyten komende vonden alle hare ballen oft ſpyzen onder de ſnee bewelt / die ſy mede ſchoon maeckten / ende vingender op dien dagh noch een Bos in / welcke haer nu niet alleen diende tot ſpijſe mitſdien ſy niet veel te bicken hadden / maer van de Vellen maeckten ſy mutſen dight om 't hooft toe / om van de felle koude wat beter beſchermt te zijn.

Den eerſten Decembris werden ſy weder gantſch toegeſtopt van de ſneeu / ende dooꝛ die oorſake rookte het mede ſo bitterlijck / dat ſy ſeer qualijcken konden vyer maeken / ende bleven daerom meeſt den tijt in de kop / dan de Kock moeſt ter noot vyer maken om te kooken. Den 2. maeckten ſy eenige ſteenen heet die ſy den anderen gaven in de kopen om de voeten te verwarmen / want de koude ende rook waren beyde onlijdelijck. Den 3. mochten ſy in hare kopen leggende het Ys in de zee wel horen kraken / ende gaf een ſchrickelijk gelupt / ſo dat ſy vermoeden dat als dan de groote Ys-bergen op malkanderen ſtouwen ende ſchuyven / die ſy ſo veel vadems dick in den Somer hadden ſien leggen. Ende alſoo ſy deſe 2. oft 3. daghen / vermits den bitteren roock / niet ſo veel vyers en maekten als wel vooꝛ heen / ſo vooꝛt ſo geweldig binnens huys / dat het aen de wanden ende ſolder / ja ſelfs in de Kopen daer ſy lagen wel twee vingeren dick bevroren was. Sy ſtelden oock het Sandt-glas van twaelf uren toe / daer op geſtadig wacht

gehouden wert/op dat sy haer in den tijt niet en souden vergissen / want de koude was so groot / dat het Uur-werck niet gaen en konde / al hingmen schoon daer meer gewicht aen als voor heen. Den 6. dito was 't soo geweldigh kout / dat de maets malkanderen deerlick aensagen/ weesende so 't also voortaen noch houden soude worde/dat sy van de koude souden hebben moeten vergaen / want wat vyer dat sy maeckten so konden sy haer evenwel niet verwarmen / jae de Seréschе Secke (die doch soo heet is) bevroor gantsch seer/ soo dat mense over 't vyer most smelten: als 't deel-dag was/ ende sy om den tweeden dagh elck omtrent een half pintjen daer van tot haer deel kregen/ daer mede sy haer soo lange moesten onderhouden/oft anders water dincken/ dat immers met de koude niet wel over een en quam/ ende niet en behoefde met sneeuw gekoelt te worden / want die wasser de moeder van.

Felle koude.

Den 7. was 't noch eben quaet weder/ ende also sy onderlinge raetslaegden hoe sy 't best aenleggen souden om de koude te wederstaen / soo wasser een die gaf voor/ datmen de steen-koolen/die sy mede gebracht hadden upt het Schip/nu ter upterster noot gebruycken soude / en daer vyer van maken/ also 't een heeten brant was / ende lange duerde: Op den avont lepden sy een goet vyer daer van aen / dat groote hitte gaf/ maer sy hadden sich niet gewacht voor de weerstupt/ want overmits de warmte haer so wel verquickte / vonden sy (om die lange te houden) raedtsaem alle de deuren ende de schoorsteen dicht toe te stoppen / ende ginghen alsoo elck na sijn kope om te slapen / wel gemoet zijnde door de verkregen warmte /ende langhe tijdt met malkanderen praetende: Maer in 't eynde bevingh haer (doch den eenen meer als den anderen) een groote duyselinghe/ 't welck sy eerst gewaer werden door een die siek was / ende daerom sulcx te min verdraghen mocht. Als sy nu alle seer

Sy leggen vier aen van steenhoolen / dat haer by nae 't leven kost.

banghe werden/ kropen eenige die noch de kloeckste waren upt haer kopen/ende stieten eerst de schoorsteen open / ende daer na de deur / maer die de deur open dede viel daer by in zwijm / ende storte op't sneeu neder/ 't welck hoorende Gerit de Veer, als met zijn kop naest aen de deur leggende haelde flucx edick / ende weef hem die in sijn aensicht/ soo dat hy noch bequam. De deuren gheopent zijnde / werden sy alle wederom door de koude verquickt / die haer te vooren soo harden vyant geweest hadde/ souden anders ongetwijfelt alle als in een zwijm gheslorven hebben. Daer nae gaf haer de Schipper/ als sy nu tot haer selfs wat gekomen waren / elck een dronck wijns om 't hart wat te stercken. Den 9. 10. en 11. was 't helder klaer weder / ende de locht vol sterren / maer so onlijdelijck kout/ dat het den onversochten qualijck gelooven soude/want de schoenen bevaren 't volck soo hart als een hooren om de voeten / soo dat sy niet langer eenige schoenen konde gebruycken/maer maeckten wijden klompen / het bovenste van schapen vellen daer sy met drie ofte vier paer socken over malkanderen getrocken mochten in gaen/ om also de voeten te verwarmen / want selfs de kleederen op haer lijf waren van den vorst wit upt-gheslaghen ende berijpt/ ende so haest sy wat lange buyten 't huys bleven/ so vorender blaren ende buylen aen haer aensicht ende ooren. Den 14. dito namen sy de hooghte van de rechte schouder van de Beus / doen hy stont Z. Z. W. wel so westelijck / ende bevonden des Pools hooghte 76. graden. Den 18. ginghen sy met haer seven mannen nae 't Schip om te sien hoe het daer gestelt was/ ende bevonden dat het water in 18. daghen (dat sy daer niet gheweest waren) een duym gewassen was / hoe wel het geen water/ maer ijs was/ dat bevroor so dra als 't boven quam/ gelijck ook de Toelasten die sy met water upt Hollandt mede genomen hadden tot de grondt toe bevroren

Digitized by Google

bevroren waren. Den 24. dito / zijnde Kers-avondt / groeven sy haer uyt het huys / 't welk nu meest alle dage te doen was / ende saghen veel open waters in zee / want sy hadden 't ijs genoeg hooren kraken / ende hoe wel datter geen dag was / so konden sy evenwel noch so verre sien.

Op Kers-dagh was 't noch al quaet weder / doch soo hoorden sy evenwel de Vossen over haer huys loopen / 't welck sommige seyden een quaet teycken te wesen / ende als men vraegde waerom / soo werter geantwoort / om dat mense niet in de pot oft aen het Spit en mocht steken / want dat hadde dan een goedt teycken geweest. De koude was alle dagen so groot / dat het vyer nau hitte gaf / want als sy haer voeten nae 't vyer staken / soo verbranden sy eer haer kousseu dan sy de warmte gevoelden / soo dat sy stadigh genoeg te doen hadden met lappen / jae hadden sy 't niet eer gedaen als gevoelt / soudense eer gantsch verbrandt hebben / dan sy 't gewaer geworden hadden.

Na dat sy nu aldus met grooter koude / perijckel ende ongemack het jaer ten eynde gebracht hadden / zijn sy voort getreden 't jaer nae de geboorte onses Heeren Jesu Christi 1597. 't welck gelijcken ingangh gehadt heeft met den uytgang des jaers voorleden / want het weer bleef even quaet ende kout. Sy begonnen seer op de selve tijdt haeren Wijn by kleyne maetkens uyt te deelen om de twee dagen eens / ende also sy besorgt waren dat het noch langhe aenloopen soude eer sy van daer souden raecken (waer toe somtijdts gantsch kleynen moet hadden) so spaerden de sommighe noch den selven Wijn so langh als sy mochten / om ter noot altijdt wat in voorraet te hebben. Den 4. Januarij staecken sy (om te weten hoe de wint was) een halve lancie boven uyt de Schoorsteen met een kleyn doecken oft 't vleugeltjen daer aen / maer moesten stracx daer nae sien hoe 't uytwaeyde / want so dra als 't uytstak / was 't so stijf bevroren als een houdt / en konde dan niet draepen noch uytwayen. Den 5. het weer wat besadigt zijnde / groeven sy haere deur weder open / na dat sy nu ettelijke dagen na malkander hadden besloten geweest / ende niet een hooft mogten uytsteecken: Sy maeckten oock alle dingh wederom klaer / haelden hout in / ende kloof dent / waer met sy den gantschen dagh doende waeren / om immers so veel in voorraet te hebben als 't doenlijk was vreesende of sy wederom mochten alsoo beslooten worden. Als sy nu den gantschen dagh dus geslooft hadden / werden sy gedenckende dat het drie Koninghen avont was / ende begeerden aen den Schipper / dat sy tusschē al haer verdriet sich eens wat vermaecken mochten / daer toe by-brenghende den Wijn die sy verspaert ende in voorraet hadde / ende Panne-koecken met Olij backende van omtrent twee pont Meels / dat sy mede genomen hadden om de kardoesen te pappen / waer met sy so vrolijck waren als of sy t' huys een heerlijcke maeltijt gehadt hadden: Sy deelden oock brieskens uyt / ende de Constapel was Coningh van Nova Sembla, een Landt dat wel twee hondert mijlen langh is / tusschen twee Zeen besloten.

Den 10. Januarij bevonden sy dat het water in 't Schip wel een voet gewassen was. Den 12. namen sy de hoogte van Oculus Tauri, een wel-bekenden sterre / ende bevonden dat dese metinghe met die van eenige andere sterre / als ook van de Sonne wel over een quam / ende dat sy aldaer waeren op de hooghte van 76. graden / eer hooger dan laeger. Den 13. was 't klaer ende stil weder / ende sy konden doen mercken dat het licht van den dagh begon te meerderen / want sy liepen uyt en schoten de kloot / die sy voor heen niet hadden konnen sien loopen. Van doen voort gingen sy altemet buytens huys / om haere leden wat te versterecken met gaen / werpen / ende loopen /

pen / op dat sy niet verlammen souden / ende begonnen eenighe roodigheydt aen de lucht te sien / als een schijnsel oft voorbode van de toekomende Son: Daer quam ook wat meer warmte over dag / soo datter / als sy een goet vyer aen hadden / altemet van de wanden ende solder van 't huys / groote stucken ys vielen / ende het in hare koyen ontliet / dat voorheen niet gheschiet en was / hoe groote vyeren dat sy oock maeckten / doch des nachts vroort wederom even hart. Den 18. dito / vermits haer branthout vast begon te minderen / leyden sy weder steen-koolen aen / maer sonder de schoorsteen te stoppen / daer en voeren sy niet qualijck mede / maer achteden 't evenwel beter de koolen te houden / ende het hout wat spaerlijcker aen te leggen / om dat de koolen haer in toekomenden tijt / als sy met de open schuyten naer huys souden varen / meer dienstelijck konden zijn. Ende also 't broot al-te-met begon te krimpen / door dat sommighe tonnen haer volle wigt niet en hadden / so moestmen de uytdeelinge oock wat verminderen / ende die te vooren met sparen wat over gehouden hadden / mochten 't nu daer wel inbrocken. Het Vossen vangen begon oock te minderen / 't welck een voorboode was dat de Beeren haest souden weder komen / so sy namaels gewaer werden.

Wederkomst van de Son / die sy nu in 11 weken ende 5 dagen niet gesien en hadden.

Den 24. Januarij was 't moy klaer weder / ende Iacob van Heemskerck met Gerrit de Veer ende noch een derde zijn gegaen na de Zee-strant aen de zuyt-zijde van Nova Sembla, alwaer Veer, buyten haer aller gissinge / allereerst sagh de kim van der Sonne / daer over sy flucx wederom naer huys spoeden / om 't selve Willem Barentsz ende d' andere maets voor een blijde tijdinghe te verkondigen: Willem Barentsz als een kloeck ende ervaren Stuurman / wilde dat geensins gelooven als omtrent noch 14. daghen voor den tijdt zijnde dat sich de Sonne daer op die hooghte openbaren soude: Daer tegen streden sy hart die de Sonne gesien hadden / ende hier over geschieden verscheyden weddingen. Den 25. ende 26. was 't mistigh weder / so dat men niet sien konde / ende hierom meenden de gene die contrarie gewet hadden / dat sy 't gewonnen hadde / maer op den 27. klaerde 't weer op / ende doen sagen sy al te samen de Son in sijn volle rondigheyt boven den Horizon / daer uyt genoeghsaem bleeck dat sy die den 24. oock gesien hadden. Maer also hier tegen wort voorgewent / dat dit strijdt teghen 't gevoelen van alle oude ende nieuwe Scribenten / jae tegens de loop der natuere / ende soo ter Aerden als oock des Hemels rondigheyt / daerom sommige seggen / dat vermits daer in lange geen dagh geweest hadde / de maets sich moesten verslapen / ende quade gissinghe gemaeckt hebben / so hebben sy / op dat niemant haer en bedencke als of sy daer aen twijffelden / indien sy dit met stil-swijgen lieten voor-by gaen / gaerne reeckenschap willen geven van dit haer segghen / om alsoo te bewijsen dat sy in haere metinge ende reeckeninghe vast gaen. De Son doe sy hem eerst saghen was in Aquario in den 5. graedt / ende 25. minuten / ende hy behoorde vertoeft te hebben / nae haer eerste gissinge / tot den 16. graet / ende 27. minuten / eer hy hun aldaer op de hoogte van 76. graden soude verschijnen.

Den voorsz 26. dagh Januarij werdt de siecke man die sy onder haer geselschap hadden heel zwack / ende gevoelde hem seer qualijck / want hy hadde een lang ende suur leger gehad: Sy vertroosten hem naer vermogen / met wat goets voor te seggen / ende hy stierf een weynig nae middernacht, Den 27. groeven sy 's Morgens een kuyl in de sneeu by 't huys / maer 't was so geweldig kout / dat sy niet langhe buyten en mochten harden / ende malkanderen t' elckens moesten verpoosen / immers kregen ten laetsten noch seven voet diepte / daer sy de doode man in begraven mochten: Daer

Een man sterft.

Digitized by Google

na

nae deden ſy een maniere van een lijck-predicatie met leſen en Pſalmen te ſingē/ gingen met het Lijck upt / ende begroeven't. Den 31. was 't moy ſtil weder/ ende ſy ſagen de Son heel klaer ſchijnen / 't welck haer ſeer verheughde.

Den 1. 2. 3. 4. 5. 6. ende 7. Febꝛuarij was 't doꝛggaens quaet ongeſtuymigh weder / daer doꝛ haer de moet al te met weder wat begaf.

Den 8. ditto/begont wedet te beteren/ ende ſy ſagen de Son rijſſen in 't Z. Z. O. ende gingh onder in 't Z. Z. W. wel verſtaende op 't Compas dat ſy by haer huys gemaeckt hadden van 't Loot/ende geſtelt op den rechten Meridiaen aldaer / anders ſcheelden op haer gemeene Compaſſen twee ſtreken ruym.

Den 12. Febꝛuarij was't klaer weder ende ſtil / de wint Z. Doen hebben wy

onſe Vallen ende Sꝛyenghen wederom ſchoon gemaeckt / midlertijt quam'er een grooten Beer tot ons na't huys toe/ daer deur wy ons alle nae huys toe haeſteden/ ende lepden op hem aen/upt onſe deur met Roers ende Muſketten / ende alſo hy recht op onſe deur quam/ ſo wert hy getreft ende doꝛ in ſijn boꝛſt geſchoten dattet deur ſijn hert achter aen den ſtaert upt quam/deurt gantſche lijf heen alſo dattet loodt ſo plat was als een kopere dupt die men met hamers plat ſlaet. De Beꝛ dit voelende / dede noch een dapperen ſpꝛong achter upt / en liep ontrent 20. oft 30. voeten van't huys af/ ende bleef daer leggen. Doen liepen wy alle fluck ten huyſe upt na den Beꝛ toe/ ende vonden hem noch levendich/dat hy ſijn hooft noch na ons toe op-beurde/als oft hy ſien wilde wie 't hem gedaen hadde: maer wy hem noch niet vertrouwende/diens kracht wy wel eer beꝛoeft hadden / ſchoten hem noch met twee muſketten int lijf/daer deur hy ſtierf/ende wy ſneden hem den buyck op / ende haelden 't inghewant upt/ ende ſleepten hem by 't huys/ daer na bilden wy hem ende haelden daer wel hondert pont ſmeers upt / dat wy ſmolten ende in de lampen bꝛanden/'t welck ons ſeer dienſtich was: want wy dat nu wat te ruymer aentaſteden / ende bꝛanden de lampen doen nachten ober/ dat wy te boꝛen deur gebꝛeck van 't ſmout niet mochten doen / ja elck in ſijn kop bꝛande tot ſijn gelieven een lampe. De huyt was lang negen voeten/bꝛeedt ſeven voeten.

Den 13. Febꝛ. was't ſchoon klaer wedet niet een harden Weſten wint/ ende hadden doen meer lichts binnens huys

deur 't branden van de lampen / dat wy altemet met lesen ende anders den tijdt beter konden deur brengen / als wel doen doe wy den nacht ende dag deur de duysternisse qualijck konden onderscheyden ende geen lampen gestadich branden.

Den 14. Februarij wast klaer weder / met een harden Westen wint voor den middach: maer nae de middach wast stil. doen gingen wy met ons vijf personen na 't Schip om te sien hoe 't daer gestelt was / ende bevonden dattet water in't Schip vermeerdert was / doch niet veel.

Den 15. Februarij wast quaet weder / ende waeyde een vliegenden storm uyten Z W. met gheweldigen jachtsneeu / also dattet gantsche huys wederom toe stoof.

Inder nacht quamen de Vossen na het doode aes vanden Beyr by 't huys / daer deur wy bevreest werden / dat oock alle de Beyren die daer ontrent waren na ons toe souden komen / also dat wy raetsaem vonden dat wy het aes diep onder 't sneeu souden begraven / soo drae wy buyten 't huys souden komen.

Den 16. Februarij wast noch al effen quaet weder / ende jacht-sneeude met een Z / W. windt. Desen dach wast Vastelavont / ende wy vermaekten ons een weynich in onse druck ende swaricheyt / elck bracht een rantsoentjen wijns by tot een gedachtenis dat de winter af nam / ende de vrolijke tijt nakende was.

Den 17. Februarij wast moy stil weder met een donckere lucht / de wint Z. Doen maekten wy onse deur wederom op / ende scheptent sneeu wech / ende smetent aes in't gat daer wy 't hout uyt ghehaelt hadden / ende bestoptent daer onder / om de oorsaeck wech te nemen / dat de Beyren niet na ons toe souden komen. Wy stelden mede de springen wederom toe / om de Vossen te vangen.

Op den selfden dach gingen wy met ons vijven noch eens nae 't Schip / om te sien hoe 't daer ghestelt was / ende bevondent meest in eene [illegible] doen / siende in't Schip veel voet-stappen van Beyren / als of sy deur ons afwesen / 't selfde voor haer ingenomen hadden.

Den 18. wast quaet weder met een Z.W. wint ende veel jacht-sneeu / ende groote koude. Inder nacht alsoo wy Lampen branden / ende sonnighe laet wacker waren / so hoorden wy boven op ons huys eenige beesten trappen / 'twelk deur 't sneeu meerder scheen alst wel was / soo hardt kraeckte het sneeu dattet groot geluyt gaf also dat wy meenden dattet Beyren waren maer alst dach geworden was / soo vondemen anders geen voet-stappen dan van Vossen / dat wy meenden dat Beyren waren gheweest: want de nacht die eensaem ende eysselijck in hem selfs is / die maeckte 't gene dat eyselijk scheen / nog eyselijker.

Den 19. Febr. wast stil / met klaer helderen lucht / de wint Z / W. Doen hebben wy de hoochte van der Sonne ghenomen / dat wy in menighen tijdt niet hadden konnen doen / vermits dat den Horisont niet claer was / soo mede om datse soo hooch niet en gingh / noch soo veel schaduwe gaf als men op den Astrolabium behoefden / soo hebben wy een instrument toegestelt / wesende een half ront / op d' eene helft 90. graden geteyckent / daer aen hangende een draetjen met een lootjen / gelijk de water-passen hebben / daer mede hebben wy des Sons hoochte ghemeten als hy op't hoochste was / ende bevonden datse verheven was boven den Horisont 3. graden / sijn declinatie was 11. graden 16. minuten / de selvighe gevoecht tot de genomen hoochte / so ist 14. graden 16. minuten / die getrocken van de 90. graden blijft des Pools hoochte 75. graden 44 minuten. Ende alsoo de voornoemde hoochte van drie graden genomen is aen de onderste kant des Sons / soo moet men de resteerende 16. minuten voeghen tot des Pools hoochte / ende blijft dan effen 76. graden / ghelijck alle onse meetinge voor heen geschiedt zijn.

Google

Den

Den 20. Februarij wast quaet weer met geweldigen jacht-sneeu uyten z/w. ende waren daer deur wederom in't huys beset/ als dickwils voorheen.

Den 21. dito hadden sy gantsch geen hout meer/ende alsoo 't quaet weder was met harde wint ende dicke jacht-sneeu/ so moesten wy hier en daer sommig hout ergens af breecken/ ende opsoecken dat onder de voeten vertreden lag/ daer men in de ruymte niet op gegist en hadde.

Den 28. haelden sy onder haer thienen noch een slede houts met geen minder arbeyt ende moeyte als te vooren/ want een van de maets mocht haer langer niet helpen/ door dien hem een van sijn groote teenen het voorste lit afgevroren was.

Den 8. Maert konden sy in 't N. O. in de zee gantsch geen Ys sien/waer door sy wel vermoeden dat in 't N. O. van haer een ruyme Zee wesen most.

Den 16. April/in der nacht quam der een Beer na 't huys toe/ dies sy haer beste dede te schieten/ maer door het damp weder/ ende 't kruyt vochtigh was/ soo weygerde 't Roer los te gaen. De Beer quam wel stout aen de trappen af nae de deur van 't huys/ ende poogde daer in te breken maer de Schipper hiel de deur toe/ dies hy te rugge keerde. Omtrent twee uren daer na is hy weder gekomen ende op 't huys geklommen/daer hy sulken gebaer maeckte dat het schrickelijck om hooren was/ komende eyndelijk aen de Schoorsteen/ende daer so grooten gewelt bedrijvende dat het scheen hy soude de Schoorsteen om verre gesmeten hebben/ hy scheurde 't zeyl datter om vast gemaeckt was ende stelde een eysselick getier/ doch gingh ten lesten wederom heenen sijns weeghs.

Den eersten May koockten sy haer leste Vleysch dat sy lange gespaert hadde ende was noch soo goet dat de leste beet haer so wel smaeckte als d' eerste/ doch had evenwel dese mangel dat het niet langer dueren wilde. Den 2. woeyt een geweldighe storm uyt de Z. W. also dat de Zee meest al klaer wert van 't Ys/ daer door sy begonnen te lancken naer Hollandt/ want sy daer lange genoegh huys gehouden hadden: Ende alsoo de beste spijs/ die haer de meeste sterckheyt gaf/ als Vleysch/ grutten ende anders/ haer nu ontbrack/ ende sy nochtans wat sterck behoefden te wesen/om den aenstaenden arbeyt te verdragen/ so heeft de Schipper de reste van 't Speck onder haer om gedeelt/ zijnde een kleyn vaetgen met pekel-Speck/ daer van sy elck kregen twee oncen daeghs/ drie weeken lang duerende/maer doe was't mede op. Den 4. gingen sy met haer vijven nae 't schip/ende vonden 't vast rontom in't ijs leggen meer als te voren/ want omtrent half Maert lag het maer 75. treden van 't open water/ ende nu wel 500. 't welck haer geen kleyne vrees aen en bracht hoe sy t' avont oft morghen de schuyt ende bock daer door ofte daer over in 't water souden brengen.

Den 29. gingen sy onder haer 10. nae de schuyt om die omtrent het huys te vertimmeren/ doch vonden die gantsch diep bewelt in de sneeu/ daer syse met grooten arbeyt ende moeyte noch uytgroeve/ maer so syse meynden na't huys te slepen/konden sy (vermits sy te swack ende uytgeteert waren) 't selve niet doen daer door sy gantsch versuft ende moedeloos werden/ duchtende dat sy daer in souden moeten blijven steecken/ maer de Schipper vermaendese elck wat meer te doen als hy mocht/ dewijl haer leven ende wel-vaert daer aen hingh. Den 3. Juny/so sy nu wederom wat stercker geworden ende van de sieckte gebetert waren/ arbeyden sy met alle macht aen den bock/ die sy eyndelick vaerdigh kregen.

Den 12. gingen sy gelijckelijck henen met bijlen/ houweelen ende allerley gereetschap daer toe dienende/om den weg wat te effenen waer langhs sy de schuyten nae 't water souden sleyen/ daer sy

Digitized by Google

gronden arbeyt hebben met hooken / snijden / schrapen / graben ende meyr dergelijck. Eyndelijck so maken sy dese gaten alleene maken gaenderhant een groote magere Beer onder Zee op / ende gaen tegen haer aen / die sy vermoeden dat met Carcasen meest komen / want sy met een 20. oft 30. mijlen in Zee gevonden hebben / ende alsoo sy aen geen Menschen verlaten en waren / meer als een / dat de Beesten hadde / soo liep sy een meenigh heel naer 't Schip om een Menschen oft twee te halen. De Beer dat sy sagen hem nacht naer / ende sochte hem met schieten achter-hael te hebben / maer de maets schoten slechts naer hem toe / soo dat sy Beer verliet / ende sich naer de Maets keerde / maer wierde van de Beesten gesmoort dat sy wegh liep / doch konde door dat swaerlijck ende comperlijck sich niet wegh komen / ende weert seere door gebeten / als oock de landen met de mondt gesmeten terwijl sy noch leefde.

Den 13. Junij was 't goet weer om weer / ende de Schipper is met de timmerlupden naer 't Schip gegaen / alwaer sy de schuyt ende bock voort gereedt gemaeckt ende toe-gerust hebben / daeren nu niet anders aen ontbrack / dan te water te brengen. De Schipper met de gheene die by hem waren / sende dat het open water was / ende een goede hoeke tijt den westen / heeft Willem Barentsz. die langhe siech geweest was / te hemden gegeven / dat hem taetsam hoeht mit hem daer te varen / ende besloten hoen onderlinghe met de gemeene maets / dat men de schuyt ende bock souden te water brengen / ende in den name Godts de reyse aenvaerden van Nova Zembla naer Iapps toe. Willem Barentsz. heeft te voren een kleyn cedelken geschreven / ende t'selve in een Moschets maete gedaen / in de Schoorsteen op-gehangen; met een kort verhael hoe sy uyt Hollandt daer gekomen waren om te zeylen naer China, ende wat haer aldaer op 't lant begeven was / en dewijle sy daer geduren meyl niemandts quame / dat sy de beeren meynde haer verder-komen was / hoe sy een boot het huys gemaeckt / ende daer tijden saemden langh huys gehouden hadden. Ende alsoo sy haer nu met twee open schuyten moesten in Zee begeven / ende een gheraeckte reyse voor handen hadden / so schreef de Schipper mede twee letten / die sy meynde alle onderwonden / hoe sy daer te lande so lange met groot verdriet ende ongemack verbleven hadden / en hoope dat het schip soude wonden / ende sy daer mede noch souden weder-om mogen zeylen / doch alsoo 't selve niet gheschien wilde / maer dat het Schip eenen nacht soude staen / de tijt verliep / ende haer victuelie lupte / dat sy daerom van noots-wegen met haerer behoudinge 't Schip moesten verlaten / ende met de schuyten op Godts genade naer huys zeylen. Dan dese in een hadden eene schuyt een in / op aventure of sy hem mochten bekomen / oft hoop hoopen ende ontmoeten d'een oft d'ander bergaen mochten / dat men dan altijdt noch by de overgebleven schuyte bekomen soude / hoedanig haer aenschepe maete geweest. Daer dat sy nu hier en alles verdragen waren / so hebben sy de schuyt ende bock in 't water gesleept / met noch elf sieken met goet / so victuaelie ende lupen als hoopmanschap / dat sy met aller neerstigheyt hebben gesocht te bergen / te weten 6. paer lijnen met syn wolle Laeken / twee paer lijnen sluyweel / twee koffertjens met geit / twee harnas-tonnen met het volck goet / dertijen tonnen broots / een ton soete-melck kaes / een zijde spech / twee tonnekens olp / ses kleyne vaetjens met wijn / twee vaetjens edick / ende voorts der boodts-lupden kleeren ende anders / so dat men 't goedt over hoop siende / souden gesept hebben / ten hadde niet in de schuyten gemocht. Dit gedaen zijnde hebben sy eerst Willem Barentsz. ende daer nae Claes Andriesz die beyde sieck waren / op een siede gesleept nae 't water /

Digitized by Google

water/ ende in elcke schuyt een siecke gedaen: Doen heeft de Schipper beyde de schuyten aen den anderen doen leggen/ ende de Maets doen onderteyckenen 't schrift dat hy gemaeckt hadde: Ende op den 14. Juny 1597. smorgens omtrent de ooster-Son/ zijn sy op Gods genade van 't landt van Nova Sembla en 't vaste Ys af-gescheyden met een Weste wint/zeylende dien dagh tot aen des Eylants-hoeck, maer haer eerste intrede was niet al te goet/ want sy quamen daer wederom dicht in 't Ys/ dat aldaer noch gewel digh vast lagh/ 't welk haer geen kleyne vrees en veroorsaeckte. Sy gingen met haer vieren aen lant/ om de gelegentheyt te verspieden/ en wierpen vier Vogels met steenen van de klippen. Den 15. 't Ys wat af-geweecken zijnde/ zeylden sy voor-by 't Vlissinger-hooft tot den hoeck van Begeerte. Den 16. quamen aen de Eylanden van Orangien. Daer gingen sy mede aen lant/maekten vier van 't houdt dat sy vonden/ ende smolten een ketel sneeu-waters/ dat sy in tonnekens deden om te drincken. Drie van haer gingen over 't Ys nae 't ander Eylant/ daer sy drie Vogels vinghen: In 't wederom komen viel de Schipper (die een van de drie was) in 't Ys/ daer hy groot perijckel leet van blijven/want daer een geweldighe stroom gingh: Sy koockten de Vogels ende brachten die den siecken. Daer nae gingen sy weder t' zeyl/ ende omtrent den Ys-hoeck, zijnde leyde de schuyten dicht by een/ riep de Schipper Willem Barentsz. toe/hoe 't met hem was? hy antwoorde/ al wel maet/ ick hoope noch te loopen eer wy te Wardthuys komen/ seggende voorts tot Veer, Gerrit zijn wy omtrent de Ys-hoeck, soo beurt my wat op/ ick moet dien hoeck noch eens sien/ hier werden sy weder rontom in 't Ys beset/ dat sy daer blijven moesten.

Varen af van Nova Sembla.

Den 17. 's morgens quam 't Ys weder soo vreesselijck op haer aen dringhen/ dat eener de hayren te berghe stonden die 't sagh; Sy en konden de schuyten niet redden/ ende meynden dat het haer laetste heen-vaerdt beduyde/ want sy dreven so schrickelick met het Ys henen/ ende worden soo dapper geknelt tusschen een schosse Ys in/dat het scheen de schuyten souden aen hondert stucken barsten: Daer door sy de doodt elck oogen-blick voor haer oogen sagen. Eyndelick werter geseyt/ soo sy een Touw aen 't vaste Ys konden vast krijgen/ sy souden de schuyten daer by moghen optrecken/ en alsoo uyt het quaetste van 't Ys zijn: Desen raedt was wel goedt/

Zijn in doodts noodt.

Daer ſy noch uyt verloſt worden.

maer niemant en docht de kat de bel aen hanghen / want het quam op den hals aen / nochtans eyſchte de noot dat men 't doen moſt / ende 't meeſte moſt het minſte op-wegen. Veer in deſen uytterſten noot zijnde / ende denckende dat het met een gedzenckt half goet waghen is / als de lichtſte van allen zijnde / heeft beſtaen een tros aen 't vaſte Yſ te bzengen krimpende van de eene dzijvende ſchos op d' ander / ende is alſoo dooz Godes helpende handt aen 't vaſte Yſ gekomen / daer hy de tros vaſt maeckte aen een hoogen heubel. Doen trocken de ander die in de ſchuyten waren de ſelve daer hy op / doen konde een man meer bedzijven / dan ſy te vooren beden met haer allen. Aen 't vaſte Yſ komende hebbenſe met ſneller haeſt de ſiecken daer op gebzacht / over eenige kakens / ende ander gereetſchap daer ſy op mochten ruſten / loſten voozts 't ander goet uyt de ſchuyten / ende haelden die mede op 't Yſ / waer dooz ſy dat mael uyt de kaken des doots zijn verloſt.

Den 18. hebbenſe de ſchuyten / die ſeer gekrenckt ende gerabzaeckt waren / wederom gereparеert ende verſien / alle de naden dight maeckende / ende verſcheyden pzeſeminghen leggende / daer toe haer God de Heere middel van hout gaf / om 't Pick te ſmelten / ende alles te bereyden datter toe diende. Daer nae gingen ſy te landewaert in om eyeren te ſoecken / daer de ſiecken ſeer na verlanghden / dan konden geen bekomen / maer vinghen vier vogelen. Den 19. bleven ſy noch vaſt in 't Yſ beſloten / ende ſagen gantſch geen openinghe / daer dooz ſy 't elckens meynden het ſoude daer haer leſte blijven wozden / doch trooſten haer weder met Gods genade / die haer ſo dickmaels verloſt hadde. Den 20. dito / omtrent 2. O. Son quam de Hoogh-boots man in de bock / ende ſeyde / dat het Claes Adrieſz geſchapen was niet lange te ſullen maecken: Daer op Willem Barentſz ſeyde / my duncht het ſal met my mede niet langhe dueren. De maets hadden wepnigh vermoeden dat Willem ſoo kranck was / want ſy ſaten met malkanderen en pzaten / Willem als in Veers Caertjen nach diverſche pzopoſten over ende weder: in 't eynde leyde hy het Caertjen wegh / ende ſeyde / Gerrit geeft my eens te dzincken / maer als hy gheDzonken hadde quam hem ſulcken qualyckheyt over / dat hy ſijn ooghen verdzaeyde / ende ſterft ſoo onvoozſien haeſtigh / dat ſy geen tijdt hadden de Schypper uyt d' ander ſchuyt te roepen / ende ſtraex naer hem ſterf ook Claes Andrieſz Oeſe doot van Willem Barentſz bzacht de maets geen kleyne dzoef heydt aen / want hy de pzincipale beleyder en eenige Stuurman was / daer ſy haer naeſt God op vertrouwden.

Den 30. Juny dzeef 't Yſ noch even hart Oſt aen dooz den weſten wint / en daer quamen twee Beeren op een ſchos Yſ dzijvende / die ſy vermoeden de ſelve te ſijn van 's daegs te vooren: Sy ſielden haer als of ſy op de maets aen gewilt hadden / maer deden't even wel niet: Ende ontrent Z. Z. O. Son quam der noch een Beer over 't vaſte Yſ recht op haer aen / maer gelupt hoorende / ging hy wederom heenen.

Den 1. July waſt tamelijck weer / met een W. N. W. wint / en quam een Beer tot ons over ſwemmen: Maer wy maeckten hem dooz veel roepen vervaert dat hy wech liep / ontrent Z. O. Son quam het Yſ met een ſchyckelijck gewelt op ons aen / ſo dat wy onſe ſchuyten moeſten op het Yſ halen met groote moepte en perijkel van ons lijf en leven. En leede veel aenſtoot van de Beeren / die om onſe Victalie liepen / ſoo dat wy wepnich ruſt koſten hebben: Nae dat wy eenige dagen aldaer geſeten hadden / zijn vijf Mannen gegaen nae 't naeſte Eylant om te vernemen offer eenighe openinghe dooz handen was / want dat lange verblijven dat men aldaer vaſt ſaten / begon ons ſeer te verdzieten / geen uyt-

Digitized by Google

uytkomste ſiende hoe men van daer ſoude komen.

Komende aen de ſchupten hebbenſe ons dat alles vertelt/ende wy uyter noot moedigheyt ſcheppende/ hebben ons vermaent de ſchupten ende 't goet te water te brenghen./ ende quamen alſo met grooter ſwarigheyt daer over in 't open water ontrent de Z. W. Son. Doen gingmen 't zepl/ tot dat de Son was W. ten Z. ende raekten ſtraet wederom in 't Ys/ daer wy de ſchupten op moeſten halen. Daer op zijnde konden wy 't Crups-Eylant ſien/ teerchenende dat wy daer noch ontrent een mijl af waren/ de wint was O. ende O. N. O.

Den 19. July/ alduys op 't ys ſittende/ zijnder ontrent de oſter Son met ons ſeven mannen gegaen aen't Crups-Eylandt/ende daer komende/ hebbenſe daer in 't W. heel veel open waters geſien/ daer deurſe gantſch ſeer verblijdt waren/ alſo datſe haer haeſteden watſe mochten/ wederom aen de ſchupten te komen/ doch raepten noch eerſt 300 eyeren dieſe met haer namen. Aen de ſchupten komende/ vertelden ſe ons hoe dat ſy ſoo veel open waters bevonden hadden alſſe overſien mochten/ hopende dat dit nu de laetſte mael weſen ſoude dat men de ſchupten over 't ys ſlepen moſten/ ende dat ons voortaen 't ſelvige niet meer gemoeten ſoude/ ende ſpraken alſo malkanderen een moet aen. Wy kookten de eyeren metter haeſt/ende deelden die onder malkanderen/ ende doghen ſtuck de werck ontrent Z. Z. W. Son om alle dingen waerdich te maken/ om de ſchupt ende bock te water te brenghen/ ende moeſten die wel 270. treden over 't ys trecken/ dat men met grooter courage dede/ om dat wy hoopten datter de laſte mael ſoude zijn. In 't water komende/ zijn wy deur Godts genadige hulpe op ſijn genade t' zepl gegaen met een O. ende O. N. O. koint/ cocht voort laken/ met een goeden voortgangh/ alſoo dat mende weſter Son voor by 't Crups-Eylandt raeckten/ ſeggende dat de caep de Naſſouwen 10. mijlen.

Ende terſtont daer na verliet ons het ys/ dat men daer gants upt quamen/ dan ſagen noch wel wat in de Zee/ maer dat hinderde ons niet/ ende gingen onſen coers/ W. ten Z. aen/ met een deurgaende koelte upten O. ende O. N. O. alſoo dat wy giſten dat men in eick etmael ontrent 18. mijlen zepde/ daer deur wy goet ſ moets met blyſchap vervult waren/ Godt danckende/ dat hy ons upt ſoo veel ſwarigheden (daer in ſcheen dat men vergaen ſoude hebben) verloſt ende gereedet hadde/ vertrouwende op ſijn goetheyt/ dat hy ons noch voortaen genadich helpen ſoude.

Den 20. dito/ hebbende noch heerlijcken voortgangh/ zijn ſy ontrent Z. O. Son gekomen voor by den Swarten-hoek ende op den avont ontrenſt W. Son ſagen ſy 't Admiraliteyts Eylandt, daer ſy ontrent N. Son voor by zepden. Hier ſagen ſy wel by de 200. Walruſſchen op een ſchoſ Ys/ zepden dicht by haer heen/ en jaegdenſe daer af/ 't welck haer by naeſt niet ten beſten vergaen hadde/ want alſo 't gewelddige ſtercke Zee-monſters zijn/ ſoo ſ wommenſe dapper tot haer aen/ alſ offe haer leet hadden willen weeken/ ende baerden rontom de ſchupten/ niet anders dan of ſy 't volck hadden willen vernielen: Dan ſy ontquaemen noch door de goede koelte/ maer 't en was doch niet wel gedaen ſlapende wolven wacker te maken. Den 21. paſſeerden ſy Capo de Plancio, ende Langenes. Den 22. komende ontrent Capo de Cant, ſy Veers volck aen landt gegaen/ om eenige Vogels ende eyeren te ſoecken/ doch en vonden der geen/ maer daer nae ontrent Z. Son ſagen ſy een klip die vol Vogelen ſat/ daer zepden ſy aen/ en wierpen met ſteenen daer op/ dat ſy 22. Vogelen kreghen/ en 23. eyeren/ die een van't volck van de klip haelde. Outrent Z. W. Son quamen ſy weder aen een hoeck/ daer ſy wel ontrent

Vogelvangh.

125. Voge-

125. Vogelen kregen / die men met de handt op haer neſten greep / waer uyt ſcheen dat ſy voor niemant vreeſ en hadden dan voor Voſſen ende andere wilde beeſten / die tegens die hooge ſteyle klippen niet op en konnen / want haddenſe voor de menſchen verbaert ofte ſchouw geweeſt / ſy hadden 't lichtelijck konnen ontvliegen / maer nu ſcheen wel / waren ſe op de klip t' eenemael ſorgeloos / die ſo ſteyl was / dat de maets in geen kleyn perijckel en waren van armen en beenen te breken / by ſonder in 't af klimmen. Deſe Vogels hadden elck maer een ey in 't neſt / ende dat op de bloote klippen neer / ſonder eenigh ſtroo oft ander cuyte daer by ſo dat wonder is hoe ſy d' eyeren in ſodanigen koude konnen uytbroeden. Als ſy nu wederom van lant ſtaken / kregenſe recht in de windt / ende 't waſſer oock ſo vol Ys datſe naer lange laveren ende vergeefſe moeyte daer wederom in raeckten. De Schipper die met ſijn ſchuyt bet t' zee-waert in was / ſiende dat ſy in 't Ys waren / ende daer in noch zeylden / vermoede dat ſy noch openinge ſagen / (gelijck ſy oock deden) daer ſy nae toe zeylden / wende daerom mede na haer toe / ende quamen by malkanderen aen 't landt / daer ſy een goede haven vonden / beſchermt van meeſt alle winden. Hier gingen ſy mede op 't lant ende raepten hout / daer by ſy de gevangen Vogelen koockten. Den 23. dito waſt doucker ende miſtig weder met een N. wint / ſo dat ſy inden ſelven Inham moeſten blijven leggen / ondertuſſchen gingen der eenige te landewaert in / ende vonden een deel goede Gout-ſteentjens. Den 24. namen ſy de hoogte des Sons / ende bevonden dat ſy daer laghen op 73. graden 10. min. Sy moeſten noch al aen ſtrant blijven / ende gingen al wederom ſteentjens rapen / van de beſte die ſy noch ont gevonden hadden. Den 26. gingen ſy t' zepl ontrent Z. Son / ende alſo den Inham ſeer groot was / viert 't wel midder-nacht eer ſy daer boven quamen Den 27. voeydenſe voor 't gebroken Ys heenen / langs 't lant / ende quamen 's avonts ontrent de W. Son ter plaetſe daer een geweldige ſtroom ging / daer voor ſy meynden ontrent Cottinarg te ſijn / want ſagen een grooten Inham / die ſy giſten dat voor gingh in de Tartariſche Zee: ontrent N. Son paſſeerde ſy de Cruys-hoeck, ende zeylden tuſſchen 't vaſte lant ende een Eylandt voor.

Gout-ſteentjens.

Den 28. Julij zeylden ſy langs 't lant heen / ende quamen Z. W. Son voor S. Laurens Bay ofte Schans-hoeck. Daer vonden ſy om den hoeck twee Ruſſche Lodgien

Sy vinden twee Ruſſe Lodgien.

Lodgien leggen / waer dooꝛ ſy ten deele verblijdt waren / dat ſy eens ter plaetſe quamen daer ſy menſchen vonden / maer ten deele waren ſy oock beducht / om dat die Menſchen wel dertigh ſterck waeren / niet wetende wat het vooꝛ volck mocht weſen / Wilde of andere onduytſche. De Hollanders quamen met grooten arbeyt aen landt / 't welck de Ruſſchen ſiende lieten haeren arbeyt ſtaen / ende quamen nae de Hollanders toe / doch ſonder geweer. Malkanderen genaekende / deden ſy aen weder zijde / elck op ſijn maniere / malkanderen groote eerbiedinge. Sommige onder haer werden de onſe kennende / ende ſagenſe deerlijck aen / waer over de onſe haer mede quamen te kennen / ende ſaghen dat het de ſelve waeren / die de reys te vooren (doen ſy dooꝛ de Weygats voeren) in haer Schip geweeſt hadden / ende daerom / ſo ſy wel mercken konden / over haer ontſet ende bekommert waren / ſiende dat ſy nu ſo mager ende ontſteilt / met ſodanige open ſchuytjens daer quamen ſwerven / die ſy doen ſo wel geſtelt met ſoo heerlijcken Schip / van alles wel verſien / geſien hadden.

Houden ſpraeck met de Ruſſen.

Onder haer waerender twee die den Schipper ende Veer vriendelijck op de ſchouder ſloegen / als haer noch van de vooꝛgaende reys kennende (want niemant dan ſy twee en hadden doen van de onſe in de Weygats geweeſt) ende waegden haer nae haer Crabble, of Schip. Sy geen Tolck hebbende / beduyden haer dat ſy 't Schip in 't ys verloren hadden / waer op de Ruſſchen ſeyden / Crabble propal, Wilt / meynden d' onſe was te ſeggen / hebdy 't Schip verlooren? ende antwooꝛden Crabble propal, jae wy hebben 't verlooren. Doen beduyden ſy / datſe met ons wijn in 't Schip gedꝛoncken hadden / daer over dat een van de maet s in de ſchuyt liep ende tapte wat waters / dat hy haer liet proeven / maer ſy ſchudden haer hoofden / ſeggende no dobre, dat is niet goet. Daer nae is de Schipper haer naerder getreden / ende heeft hem in de mont laeten ſien / om te kennen te geven dat hy met de ſijne van 't ſcheur-buyck gequelt was / ende of ſy geen raedt daer toe wiſten: Sy verſtonden dat de onſe honger hadden / ende een van haer liep terſtont nae de Lodgie / halende een ront roggen-Bꝛoodt ontrent acht pont ſwaer ſommighe geroockte Vogels: De Schipper danckte haer / ende gaffe weder een half dozijn beſchuyten / leydende twee van haer noch eens ſchenckende van de Wijn die hy hadde / d' ander maets gingen daer ſy laghen / ende koockten by haer wper wat beſchuyts met water / om wat warms / in 't lijf te krijgen / wel blijde zijnde ende God danckende dat ſy 't eerſte in derthien Maenden eens wederom Menſchen ſagen. 's Mꝛoꝛgens den 29. dito hebben de Ruſſen begonnen gereetſchap te maecken om wegh te zeylen / grabende uyt den cingel ſommige tonnen met Traen / dieſe daer onder begraven hadden / ende nu t' ſcheep bꝛachten. d' Onſe niet wetende waer ſy heenen wilden / ſagen datſe nae de Weygats liepen / daer over hebbenſe mede zeyl gemaeckt / ende volghden haer nae / dan 't werdt ſo miſtigh ende mottigh dat ſy malkanderen quijt werden: Doch zijn d'onſe evenwel vooꝛt gezeylt tuſſchen de twee Eylanden dooꝛ / tot dat ſy wederom dicht in't ijs beſet werden / ende geen openingen ſagen / waer dooꝛ ſy vermoeden ontrent Weygats te moeten zijn / ende dat de N. W. wint het ijs aldaer in den Inham t' ſamen gedꝛeven hadde: Zijn daerom met grooter moeyte wederom te rugge gevaren tot aen de twee vooꝛnoemde Eylanden / ende hebben aen 't een van dien hun Schuyten vaſt ghemaeckt.

Den 31. roeyden ſy van dit Eylant na een ander daer twee kruyſſen op ſtonden / daer dooꝛ ſy meynden dat aldaer eenigh volck gelegen hadde op haer neeringe / maer vondender niemant.

Lepelsbladeren

Sy gingen hier t' haren grooten ghelucke op 't lant/ want vondender Lepelbladeren / die haer wonderlijck wel te paſſe quamen / gemerckt ſy veel ſiecken hadden ja meeſt al/ alſoſe van 't ſcheurbuyck geplaeght waren / dat ſy nauwelijcks vooꝛt mochten. Sy aten deſe bladeren by hand: vol op/want ſy in Hollant veel hadden hooren ſeggen van haeren kracht/ maer bevonden die meerder dan ſy gehooꝛt oft gemeent hadden / ende 't hielp haer ſoo merckelijck ende haeſtigh/ dat ſy ſelfs verwondert waren/ ja ſommige aten terſtont weder beſchuyt/ dat ſy hoꝛts te vooren niet hadden konnen doen.

Sy ſtieken over nae Ruſlandt.

Den 3. Auguſti 1597. werden ſy van deraet van Nova Sembla over te ſteeken na Ruſlant zeylden derhalven Z. Z. W. aen tot de ooſter Son toe/ ende quamen doen wederom in het ijs 't welck haer gantſch bevreeſt maeckte/ want ſy hadden t al overgeſet ende adieu gheſeyt.

Dus in 't ijs ſittende met ſtilte/ roepden ſy met grooten verdꝛietigen arbeyt daer dooꝛ/ende raeckten ontrent Z. W. Son wederom in de ruymte zee / daer ſy geen ijs vernamen: Vooꝛt-zeylende meynden ſy de Ruſſe kuſt te genaecken/ maer ontrent de N. W. Son raeckten ſy weder in 't ijs / daer dooꝛ ſy gantſch verſlagen waren/duchtende dattet haer altijt aenhangen ſoude/ ende dat ſy nimmermeer daer van ſoudē ontſlagen woꝛden: Ende alſo ſy met de bock niet wel vooꝛt konden/ noch den hoeck van 't ijs te boven zeylen/ werden ſy gedwonghen haer daer in te begeven: Daer in zijnde hadden ſy 't wat beter / ende quamen met grooten arbeyt in't open water. De Schipper / die in d' ander ſchuyt was / als beter bezeylt zijnde / quam den Ys-hoeck te boven / en quamen alſo wederom by malkanderen. Den 4. dito ontrent Z. Son op de middagh ſagen ſy de kuſte van Ruſland vooꝛt uyt leggen / dies ſy heel verblijt waren / ende wat nader komende / roepden aen lant / daer ſy lagen tot de Z. W. Son toe: Doen zijnſe van daer vooꝛt gezeylt langs de Ruſſche kuſt met tamelijcken vooꝛtgangh; ende ontrent N. Son ſagen ſy weder een Ruſſchen Jolle/tot de welcke ſy riepen Candenoes, Candenoes, maer de Ruſſchen riepen wederom Pitzora, Pitzora, te kennen gevende dat de onſe niet by Candenoes (ſo ſy meenden) maer noch eerſt by Pitzora waren/want ſy dooꝛ 't Compas dat op een kiſt met pſere banden ſtont / alſo waren verleyt geweeſt / dattet haer wel twee ſtreeken ſcheelde: Dies ſy/ſiende dat ſy aldus verdoolt waren/daer bleven leggen / ende verwachten den dagh. Den 5. dito / iſſer een van de maets aen landt gegaen/ ende bevont datter groente was met ſommige kleyne boomkens/ roepende d' andere toe dat ſy met hoꝛts ſoude te lande komen / want daer was wild te ſchieten / daer ſy ſeer in verblijdt waeren; want haer eten was ſo goet als op / behalven alleenlijck noch wat verſchimmelt Broodt / ſo dat ſommige rieden / men ſoude de ſchuyten verlaeten / ende te landewaert in loopen / oft waeren alle geſchapen van honger te ſterven Den 6. Auguſti vermaenden ſy haer om vooꝛt te roepen (alſo 't recht in de wint was) ende uyt dien Inham te komen / maer ontrent dzie mijl geroept hebbende/ konden niet verder komen/ſo om des contrarien winds wille/ als ook om dat ſy moedeloos ende krachteloos waeren/ ende 't lant hooger naer 't N. O. ſtreckte / als ſy wel gemeent hadden. Den 7. zeylden ſy uyt den Inham/ ende quamen op den hoeck van 't landt daer ſy eerſt geweeſt waren: Hier moeſten ſy 't dooꝛ contrarie wint weder vaſt maeken/ daer dooꝛ hun herte heel kleyn wert / ſiende geen uytkomſt hoe ſy van daer ſouden raken. De ſieckte ende honger verteerde ſchier haer vleyſch ende bloet: Dan hadde deerlick ſien mogen helpen / 't ſoude wel gebetert hebben. Den 8. ende 9. waſſer noch al geen beterſchap. Derhalven zijnder eenige van de maets-

Windt weder een Ruſſche Jolle.

Hongers-noodt.

aen

aen lant gegaen/ ende ſagen ten laetſten een Baecken ſtaen/tuſſchen Candenoes ende 't vaſte lant van Ruſlant/ daer upt ſy vermoeden dat het de cours was daer de Ruſſen henen quamen. In 't wederom komen vondenſe onder wegen een doode Zee-robbe/ die ſeer ſtanck/ ſy ſleeptenſe mede tot aen de ſchupt/ ende meenden een goet wilt-braedt daer aen te hebben/ door datſe grooten honger leden/doch de andere verſpraeckenſe noch ſeggende/ſy ſouden daer dē doot aen eten en daerom liever noch wat lijden/mogelijck hoe't de Heer verſage. Den 11 roeyden ſy totter Z. Son toe/ ende kreghen doen een mope koelte upt den Z/ ſo dat

ſy zeyl maeckten met een goede voortgangh/ en kreghen 4. a 5. Vogelen ſoo groot als Duyven aen de zeylen/die wy met onſe handen grepen/ dat ons wat verheugden/ maer ſavonts begont hart te waepen/ ſoo dat ſy aen 't lant roeyde/ daer ſy upt gingē om vers water/ maer konden geen bekomen. Sy ſtelde tenten om onder te ſchuylen want het begon geweldigh te reghenen/ ende 's middernachts oock dapper te donderen en te blixemen/ door alle 't welcke de maets wederom bijſter miſnoedgh waeren/ ſiende datter noch geen ontſet voor ogen was/ ende ſommighe wenſchten om haer doot.

Ruſſiſche Lodgie.

Den 12. dito omtrent O. Son ſagenſe een Ruſſche Lodgie aen komen met volle zeylen/ waer door ſy niet wepnigh verblijdt waeren/haer haeſtende wat ſy mochten om de ſchupten in 't diep te krijgen/ ende daer na toe te zeylen. By haer komende gingh de ſchipper in de Lodgie/ vragende hoe verre ſy noch van Candenoes waeren/ maer konde ſulcks (door onkunde van de ſpraecke) upt haer niet verſtaen: Sy ſtaecken vijf vingeren op/ 't welck de onſe haer lieten duncken ſoo veel te beduyden/ als datter vijf Cruyſſen op 't lant ſtonden/ brachten oock haer Compas voort/ ende weſen dat het landt N. W. van haer lagh/ 't welk de onſe op haer Compas m de alſoo bevonden. Alſo ſy nu geen beter beſcheyt vande Ruſſen konden vernemen/ tradt de Schipper wat nader: ende weeſ haer een tonne met viſch die ſy hadde/ vraghende of ſy die wilden verkoopen/ ende haer thonende een kleael van achtē. Sy dit verſtaende/ gaven hem hondert ende twee viſſchen/ met ſommige koecxkens die ſy van meel geſoden hadden/ in 't koken van haren viſch. Omtrent Z. Son ſchepden de onſe van haer/ wel verblijt zijnde datſe wat victualie bekomen hadde/ want ſy hadden langen

tijdt niet dan vier oncen vroodts daeghs ghehadt / ende daer water toe / ſonder pets ter Werelt meer. De viſſchen deelden ſy onder malkanderen om/elck even veel / ſoo wel de minſte als de meeſte/ ſonder onderſchept. Den 13. ginghender twee van de maets aen landt/om te vernemē of de hoeck van Candenoes aldaer in zee ſtreckte/wederom komende/ zeyden/ ſy konden anders niet bemercken/ of 't was de hoeck die ſy ghemeent hadden. Daer over ſy alle goets moets zijnde wederom in de ſchupten gingen/ ende roepde ſoo by 't lant heenen. Des namiddaghs ontrent de Z. W. Son/ſagen ſy dat de hoeck die ſy geſien hadden / ontviel nae 't zuyden / daer dooz ſy nu vooz gewis hielden dat het de hoeck van Candenoes was / van daer ſy meynden te zeylen over de mont van de Witte Zee/ over ſulex leyden ſy malkanderen aen boozt / ende ſtaken eyndelijck van 't lant af/ als ſy meenden / over de Witte Zee naer Ruſlandt toe: Aldus zeylende met een goede vooztgangh iſſer omtrent middernacht een groot onweer upt den noozden ontſtaen / waer dooz de twee ſchupten van malkanderen verdoolden. Den 14. begont heel op te klaren/ ſo dat die in Veers ſchupt waeren haer andere maets effen ſagen / en deden alle neerſtigheyt om by haer te komen / maer konden niet / overmits dat het miſtigh werdt. Den 15. voozt zeylende met een mope koelte / ſagen ſy ontrendt de Z. Son het lant/ ende meenden dat ſy nu aen de weſt-zijde van de Witte Zee waren vooz by Candenoes, komende dicht onder 't land / ſaghen ſy daer ſes Ruſſche Lodgien leggen/ daer ſy na toe zeylden/ ende vraeghden de Ruſſen hoe verre ſy noch van Kilduyn waeren: Die bedupden haer / datſe noch verde van daer waren/ als noch zijnde aen de ooſt-zijde van Candenoes, ſy ſmeten haer handen in een/ en wilde daer mede bedupdē/ dat de onſe noch over de Witte Zee moeſten/ ende dat het ſeer periculeus ſoude zijn / daer met ſoo kleyne ſchupten over te varen/ gaven de onſe gevaeght zijnde/ een vroot/ dat ſy alſo vroogh met goede ſmaeck al roepende op aten/maer konden niet ghelooven dat ſy noch eerſt daer omtrent waren / want lieten haer duncken alover de witte Zee te weſen. Den 16 ſetteden ſy haer cours na een Ruſſche Lodgie toe die ſy aen ſtuurboozt geſien hadde daer ſy met groote moepte by quamen / vragende haer na Sembla de Coolꝛ oft Kilduyn, maer ſy ſchudden haer hoofden / ende gaven te kennen dat het Sembla de Candenoes was: Dit en geloofde de onſe niet/ ende begeerde van haer eenige ſpijſe/ſy gaven haer een deel ſchollen / daer de Schipper haer een ſtuck gelts vooz gaf / ende zeyde de onſe doen van haer af om dooz 't gat te komen daerſe vooz lagen/ alſoo dat in zee ſtrechte: Maer de Ruſſchen ſiende dat ſy op onwegh waren / ende dat de vloet meeſt verloopen was/ ſondē twee mannen met een groot vroot in een kleyn Jolletjen nae de onſe toe/ende bedupden haer / ſy ſoude wederom aen haer ſchip komen / om malkanderen naeder te onderrechten. De onſe gaven haer een ſtuck gelts met een ſtuk linden/ maer ſy bleven al by ons / en die van de groote Lodgie ſtaken ſpeck en boter om hoogh/om de onſe by haer te locken; Komende by haer / haelden de onſe haer Caert vooz den dagh / waer upt ſy haer onderrechten/ datſe noch aen de ooſt-zijde van de Witte Zee en Candenoes waren. Dit verſtaende / waren de onſe ſeer beducht/ dat ſy noch ſo verre repſe te doen haddē over de Witte Zee/ maer allermeeſt om haer andere mackers die in de bock waeren: De Schipper kocht van de Ruſſchen drie ſacken meels/ darde halve zijde ſpeck / een pot met Ruſſche boter/en een tonneken met honigh / tot proviſie ſo van ſijn volck/ als van de andere maets of ſy weder by een quamen. Middelertijt was de vloet verloopen/ ende ſy zeylde met de vooz-

De twee ſchupten verdoolen van malkanderen.

ebbe wederom uyt dooz't gat daer hun't kleyne Jolleken aen quam/zeylende tot sy een uytstekenden hoeck saghen/ die sy meenden dat Candenoes was: Daer bleven sy op den avont leggen/en koockten een pot vol water en meel/ dat haer seer wel smaeckte/om dat daer wat spek ende honigh in was/so dat sy doen lustig kermis hielden/ maer waren ondertusschen bekommert met haer andere maets/ die sy niet en wisten waerse mochten ghebleven zijn.

Arrighen van malkanderen tijdingh.

Den 17. aen't ancker leggende sagen sy 's moggens in den dageraet een Russe Lodgie uyt de witte Zee aen komẽ/daer sy stuckx nae toe roepden/ en by haer komende kregẽ terstont ongeepst een bzoot: De Russen bedupden haer so sy best konden/ dat sy haer andere maets gesyzoken hadden/ en datter 7. mannen op waren. Als nu de onse dit qualick konde verstaẽ oft ghelooven soo staken sy seven vingeren op/en wesen op de schupt/daer mede betepkende dattet mede sodanigen open schupt was/ ende datse haer bzoodt/ vleys/visch en anders meer verkocht hadden. De onse verblijdt zijnde/ werdẽ by haer een Compasse siende/ 't welk sy kendẽ/en gekomen was van haer Hoogbootsman/ vzaeghden derhalven hoe lange het geleden was dat sy de maets gesien hadden en waer ontrent; Sy bedupden/des daeghs te voren/ende deden de onse alle eer ende vziendtschap/ die haer grootelijckx dauckten/ende wel gemoet synde dat sy tijdinge hadden van hare mackers/ te meer om dat de selve so wel gespijst waren/ daer sy allermeest in bekommert waren geweest. Roepden derhalven met alle blijt na haer toe/ of syse bekomen konden/ ende den gantschen dag geroept hebbende langs't lant henen/ vonden ontrent de middernacht een afwateringhe van versch water/ daerom sy te lande gingen/haelden water ende kregen mede eenige lepelbladeren.

Den 18. 's moggens ontrent de O. Son/haelden sy de steen daer sy aen lagen/in plaets van haer werp-anker op/ ende roepden al langhs't lant henen tot de Z. Son toe/ doen sagen sy een uytsteeckende hoeck/ met schemeringe van eenige Crupcen/ en ontrent de Son W. mercktense aen de tepkens beschepdelick dattet de hoeck van Candenoes was/ aen de mont van de witte Zee/ daer sy langhe nae verlanght hadden. Desen hoeck is een kennelicken hoeck met vijf Crupcen daer op/ en men kan perfect sien hoe hy aen beyde zijden ontwalt/aen d' een in 't Z. O. ende aen d' ander Z. W. Als sy nu van mepninghe waren van daer over te steken nae de west-zijde van de witte Zee aen de Lapsche kust/ bevonden sy dat haer eene vaetgen met water meest uytgelockt was/ ende vermidts sy wel 40. mijlen weegs te vaeren hadden/ eer sy by eenigh versch water souden komen/ sochten sy noch eerst aen lant te roepen om versch water te halen maer om dat het rontom so seer barrende/ doysten 't niet bestaen/ en gingen op Gods genade t' zeyl/ maeckende een afsteecker ontrent N. W. Son/ ende zeylden dien gantschen nacht/ als mede den dagh daer aen volgende met soo goede vooyt-ganck/dat sy den 20. dito/ 's moggens ontrent de O. N. O. Son het lant saghen aen de west-zijde van de Witte zee/'t welk sy dooz't rupssen van de lantzee gewaer werden/eer sy 't sagen/ dankende Godt dat hy haer in dien tijt van omtrent 30. uren over de Witte Zee geholpen hadde/ zijnde omtrendt 40. mijlen weeghs.

Dooz't lant wesende/ ende siende niet veel vooydeels te konnen doen met varẽ/ zijn sy daer tusschen eenige klippen ingelopen op een goede reede/ en een wepnigh binnen komende/ sagen een groote Russe Lodgie leggen/ met noch eenighe hupsen daer menschen in waeren/ roepden derhalven na de Lodgie toe/maeckten haer schupt daer aen vast/ en gingen te lande nae de hupsen/ daer hun groote vzient-

vrientschap geschieden / want werden in harestoven geleyt/daer sy haer natte klederen droogdē / en voorts seer hertelik genoot op een sode visch. In dese huyskens waren 13. mannen/ die alle morghens met twee schuyten voeren uyt visschen/ daer twe van haer het bewint over hadden. Sy behielpen haer seer soberlick ende aten meest visch tot visch. Boven dese 13. mannen waren noch twee Lappen met drie wijven/ ende een kint / die wel dapper armelick leefdē van 't overschot dat haer de Russen gaven/ so een stuck visch ende eenige hoofden die sy wegh wierpen/ welke de Lappen dan met grooter danckbaerheyt op namen / so dat sy van wegen haer armoede/ de onse hoe sober sy 't selven mochten hebben/ noch tot medelijden beweeghden/ ende heel deden ontsetten.

Den 21. kocht de Schipper versche visch/ ende aten die/ dat in langhe niet gheschiet en was/ den buyck vol / daer by kokende pap van meel en water / in plaetse van broot/soo dat sy nu goedts moets waren. Des namiddaeghs ginghen sy wat bet in 't Lant/ om lepelbladers te soeken/ ende sagen ondertusschen twee mannen op't geberghte/daer door sy tot malkanderen seyden / hier moet meer volcks woonen/ maer keerden/ sonder meer acht daer op te slaen/ nae de schuyt toe. De twee mannen/ zijnde van hare maets uyt de andere schuyte/ quamen den bergh af na de Russe Lodgie toe om eenighe spijse te bekomen/ dan alsose daer onversiens aenquamen/ende geen gelt by haer hadden soo haddense voor haer genomen een paer broeken uyt te schieten (die sy wel twee ofte drie over een hadden) om de Russen daer mede te betalen / maer als sy begonnen te naderen/sagense d'ander schuyt leggen/ en werden malkanderen kennende/ daer door sy aen beyde zijden seer verblijt / malkanderen omhelsende / en met malkanderen wat gegeten hebbende/drinckende van den klaren als in den Rhijn voor-by Ceulen loopt. Dese maets met haer schuyte hadden in noch meerder swarigheyt geweest / als d'andere daer wy van verhaelt hebben/ danckten daerom gesamentlik den goeden Godt / dat hy haer soo genadelick ghespaert / ende noch wederom by malkanderen gebracht hadde. Den 22. quamen d'andere maets met de bock by de schuyt/daer door sy alle gelijck wel verblijdt waren / ende bewilligden doen de Kock van de Russen dat hy haer een sack Meels tot broodt backen soude / 't welck hy dede: Middelertijdt de Visschers uyt der Zee komende kocht de Schipper van haer vier Cabeljauwen / die sy te vier deden / ende als sy nu over maeltijdt waren/ quam de Overste van de Russen by haer / ende siende dat sy weynigh broodts hadden / gaf haer een broot; Sy nooden hem om met haer te eten / doch wilde daer niet toe verstaen / vermits het hare vasteldagh was / ende de onse eenige boter oft vet over de Visch gesmolten hadden: Ja men konde niet so veel van haer krijgen/dat sy eens mede wilden drincken / om dat de nap wat vet geworden was / wilden oock den onsen hare nappen niet leenen om uyt te drincken/ so superstitieuselick onderhouden sy hare vasteldagen. Den 23. heeft de Schipper den Oversten van de Russen een goeden drinck-penning gegeven/ ende den Kock betaelt van zijn moeyte in 't backen/ daer van sy hem beyde seer bedanckten / ende de twee schuyten zijn op den avont omtrent wester-Son van daer t' zeyl gegaen tegen't hooghste water. Den 24. omtrent ooster Son zijn sy by de seven Eylanden gekomen/ daer sy veel Visschers vonden die sy vraeghden nae Kool oft Kilduyn, ende wesen haer al west aen / 't welck sy mede so verstonden / wierpen haer oock een Cabbeljau toe / die de onse door den goeden voortgangh die sy hadden / haer niet en konden betalen / maer bedancktense / seer verwondert zijnde over haere beleeftheydt;

Nae 10. daghen komense wederom by malkanderen.

Russen zijn seer superstitieus in 't houden van haer vastel-dagen.

Digitized by Google

hepdt; Omtrent weſter Son vonden ſy weder eenighe Viſſchers / die nae haer toe roeyden / ende vraeghden waer haer Crabble ofte Schip was / ſy antwoordden op ſo veel Ruſch als ſy geleert hadden / Crabble Propal, 't Schip is gebleven / waer op de Viſſchers wederom riepen / Cool Brabante Crabble, daer uyt de onſe verſtonden / datter tot Cola eenighe Nederlantſche Schepen waren.

Den 25. dito hebben ſy Kilduyn omtrent de zuyder Son in 't geſicht gekregen / ende zijn omtrent Z. Z. W. Son aen't weſt-eynde des ſelven Eylants gekomen. De Schipper ging ſtuck te landewaert in / ende vonter vijf oft ſes kleyne huyſkens / daer Lappen in woonden / die hy vraeghde of dit landt Kilduyn was / ſy bedupden jae / ende datter tot Cola drie Brabantſche Crabblen lagen maer dat de twee dien dagh ſouden af-varen. De Maets dit beſchept hebbende / zijn van daer omtrent W. Z. W. Son af-gevaren / in meyninge zijnde naer Warthuys te zeylen / maer in 't zeylen zijnde / gaf de wint ſo geweldig op / dat ſy't over nacht niet en dorſten in Zee houden / ende namen haer cours achter twee Klippen na 't Landt toe: Daer vonden ſy weder een kleyn huyghen ſtaen met drie mannen daer in / die haer vriendelick ontfingen / ende gevraeght zijnde / offer geen Schip te bekomen was om naer Hollant te varen / antwoordden mede ſo d' ander Lappen gedaen hadden / datter drie Schepen lagen daer van de twee dien dagh meynden af te varen. Wyders gevraeght zijnde / of ſy met een van de onſe over Land nae Cool wilden gaen / men ſoudet haer eerlick loonen / ontſchuldigden haer datſe niet van daer en mochten / maer gelepden nochtans den Schipper met een van de maets tot over den bergh / daer ſy eenige Lappen vonden / waer van ſy den eenen verwilligden / dat hy met een van de onſe naer Cola gaen ſoude / hem belovende twee Realen van achten. De Lap was te vreden / en nam een Roer mede onſe maet een boots-haeck / ende trocken noch tegen de na-nacht op de loop.

Den 26. hebben ſy beyde haer ſchupten op 't landt geſleept / ende 't goet daer uyt geloſt / om wat te verluchten / gaende voorts by de Ruſſen / daer ſy haer warmden / de ſpijſe die ſy hadden / koockten / ende wederom twee maels 's daegs aten / als ſiende dat ſy nu al-te-met wat meer by volck komen ſouden. Sy dronken oock van der Ruſſen dranck / by haer Quas genoemt / die gemaeckt wort van allerley ſtucken verſchimmelt broot / ende nochtans de maets wel ſmaeckte / door dien ſy in lange niet anders ghedroncken hadden dan water. Sommige wat te landewaert in gaende / vonden daer ſekere blauwe beſſen / ende ook braem-beſſen / die ſy aten ende haer wel bequamen / wat ſy voelden perfect datſe haer genaſen van ſcheurbuyck. Ruſſen dranck.

Den 27. waſt lelijck weder / met een geweldigen ſtorm uyten N. N. W. alſo dat wy daer een lager wal hadden / ende genootſaeckt waren (te meer om datter een ſprungh-ſtroom voor handen was) den bock metten Schupt heel hoogh op 't lant te ſlepen.

Als wijſe nu veel verder op 't hoogh gebracht hadden / als wel voor heen / uyt vreeſe van 't hooghe water / ſoo zijn wy noch verder opwaerts gegaen by den Ruſſen / om by haer wper ons te warmen / en te kooke dat wy hadde / midlertijt ſont de ſchipper een van onſe Maets nae 't ſtrant aen de ſchupten / om daer een wper op de wuyſter te maken die daer was / op dat als men volchde / dat wy daer dan een wper ſouden vinden / ende den roock daer-en-tuſſchen over gegaen ſoude zijn. Ende terwijlen de eene maet daer was / ende d' ander vaſt aen quamen ſo dreef het water ſo hoogh dat beyde de ſchupten in't water geſmeten werden / daer deurſe in een groot perijckel van blijven waren / want daer waren in de ſchupt maer 7. Mannen / ende in de bock 3. die met nauwer noot ende ſwa-

ren

ren arbeyt de schuyten qualijck van den wal konden houden/ datse niet in stuken gesmeten werden. Wy dat siende / waren seer beducht ende konden haer niet helpen/ even wel noch Godt danckende dat hy ons eerst so verde gebracht hadde dat men even wel voort souden moghen komen / oft wy de schuyten verlooren / als 't gesien was. Ende het regende dien dach ende nacht geweldigh / daer deur wy groot ellendt ende ongemack leden / want wy werden deur nat/ende konden ons niet decken noch daer voor beschermen / maer die in de schuyten waren leden noch den meesten noot/datse in sulcken weer ende reghen aen de leeger wal verblijven moesten.

Den 28. Augusti wast tamelijck weder / also dat wy de schuyten wederom op't lant haelden/om die reste van't goet daer uyt te lossen / om dat perijckel te ontgaen daer de schuyten in gheweest hadden/om dat de wint noch stijf uyten N. ende N. N. W. waeyde. De schuyten op't lant zijnde/hebben wy de tenten daer over gespannen om ons daer onder te behelpen /want het was noch al even mistich / regenachtigh weder/groot verlangen hebbende tijdinge te krijgen van onsen maet / die met den Lappe na Cola gegaen was/om tijdinge te vernemen oft daer oock eenige schepen waren daer mede men nae Hollandt mochte varen. Midlertijt dat wy daer laghen / haeldemen daghelijcx te landt-waert in noch van de blaeuwe bessen ende braembesien die wy aten / ende ons groot goet deden. Den 29. sagen sy op't gebergte den Lap/ die met een van de maets naer Cola gegaen was/ weder aen komen/ doch sonder sijn met-geselle / dat haer wonder gaf/ ende waren daer in beducht/ maer de Lap by haer komende / gaf den Schipper een brief/ die hy stracx opende ende las/den inhout was/dat de Schrijver des briefs grootelijcx verwondert was van hare aenkomste aldaer / ende gantsch beducht was geweest dat sy al lange om den hals waren / derhalven hy nu des te meer in haer komste verblijt was/ ende soude terstont met allen nootdruft van eten ende drinken by haer komen/ onderteyckent/ by my Ian Cornelisz Rijp. Door dese blijde tijdinghe hebben sy den Lappe zijn beloof de penningen gegeven / ende daer-en-boven noch eenige kleederen (als boxen / kousen ende anders)geschoncken / dat hy heel op sijn Hollantsch toe-gemaeckt was. Dese Lap was so sterck in 't gaen/ dat het wonder om seggen is/ want in 't uyt-gaen/so zijn reys-gesel seyde/warense met een stijve,gangh twee daghen en twee nachten op de wegh/ eer sy te Cola quamen / ende nu in 't wederom komen was hy maer een etmael onder weghe / dat immers de rechte helft scheelde: Daer over de maets tot malkanderen seyden/ hy moest kunsjens konnen ; Hy gaf haer oock een patrijs / die hy onder wege geschoten hadde.

Sy ontfanghen een brief van Ian Cornelisz Rijp.

Den 30. waren sy noch bekommert/ wie die Jan Cornelisz. was die aen haer geschreven hadde. Onder ander werter geseyt/ oft niet wel die Jan Cornelisz wesen mocht die met haer in een compagnie gevaren hadde/doch ontgavent haer weder / om dat sy immers soo seer wanhoopten van sijn leven/ als hy van 't hare / meynende dat hy 't noch quader gehadt hadde dan zy/ ende over lange vergaen was. In't eynde vont de Schipper noch onder zijn brieven de handt van die Ian Cornelisz. die met hem gevaren hadde/ ende bevonden doen dat het de selve Man was die desen brief nú geschreven hadde / daerom sy immers soo seer verblijdt waren van sijn behoudenisse / als hy van de hare moght zijn. Middelertijdt isser een Jolle komen aen roepen daer Ian Cornelisz selven in was/met de Man by haer uytgesonden: Daer ontfingen sy malkanderen aen landt met grooter blijschap / als of elck aen weder zijde den anderen van der doot wederom levendigh gesien hadde/ want sy hadden mal-

Die selfs by haer komt.

Digitized by Google

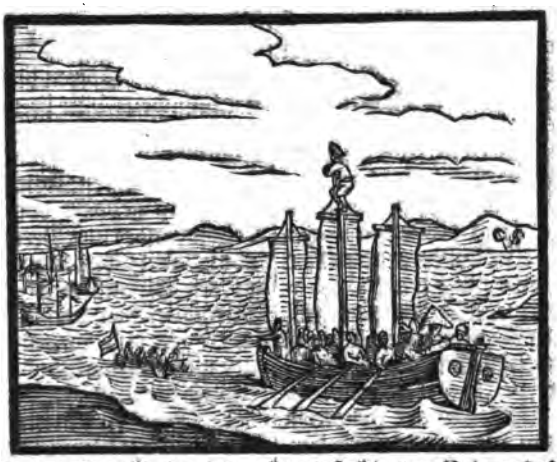

malkanderen al over langhe doodt geschickt. Ian Cornelisz. bracht een Ton Rostocher Bier mede / als oock Wijn ende Brande-wijn / Broodt / Vleesch / Speck / Salm / Suycker / ende meer ander proviande / dat de maets seer vermaeckte. Den lesten Augusti maeckten sy gereetschap om van daer te zeylen na Cola, den Russen heerlick bedanckende / ende een goet stuck gelts schenckende voor haer herberge / ende zijn 's nachts omtrent de noorder Son met het hoogste water van daer gezeylt.

Den eersten Septembris in de morgen-stondt omtrent ooster Son / zijn sy aen de west-zijde van de Rivier van Cola gekomen / zeylende ende roeyende voort daer in tot omtrent de midder-nacht. Den 2. dito roeyden sy voort de Rivier op / ende sagen daer eenige boomen aen den oever / dat haer verheughde als of sy nu eerst in een nieuwe Werelt gekomen waren / want en hadden in alle den tijdt die sy uyt-geweest waren nergens boomen gesien. Omtrent W. N. W. Son quamense aen 't Schip van Ian Cornelisz daer was 't wederom nieuwe kermis met de maets die daer in waren / en 't te vooren met de selve Schipper mede waren geweest op de reys van 't voorleden Jaer. Metten donckeren avondt quamen sy binnen Cola, ende 's ander daegs brachten sy alle 't goet te lande / daer sy haer doen ververschten van de moeyelickheyt des weghs / honger ende ongemack / die sy geleden hadden / om alsoo wederom tot gesontheyt ende sterckte te komen. Den 11. brachten sy met consent van den Bayaert, oft Gouverneur van den Groot-Vorst / haere schuyten in 't koopmans huys / ende lieten die daer staen / tot een gedachtenisse van de langer verre / ende noyt bezeylde wegh / welcke sy met die open schuyten by na vier hondert mijlen door ende langs de zee gevaren hadden tot Cola toe / daer van de Inwoonders aldaer sich niet genoegh en konden verwonderen

Komen te Cola.

Daer sy de schuyten laten tot een memorie.

Den 15. Septembris zijn sy de Revier afgevaren met een Lodgie nae Ian Corlisz. schip / dat ontrent een half mijl van daer lagh / ende 's naemiddaghs zijn sy met het Schip de Rivier bet afgezeylt tot ontrent halver wege / ende uyt de engde. Den 18. ontrent de ooster Son zijn sy uyt de Rivier van Cola t' zeyl gegaen op Gods genade naer huys toe / ende 's anderdaeghs ontrent wester Son voor Warthoys gekomen / daer sy 't Ancker lieten vallen / om dat Ian Cornelisz. daer noch goet moest innemen / ende blevender tot den 6. Octobris / op welcken dag

Gaen Ezepl naer huys toe.

sy ontrent den avont van Warthuys afvoeren / ende quamen den 29. October in de Maes / met een O. N. O. wint / ende 's morgens daer na te Maeslantssluys te lande / reysden also door Delft / den Haegh ende Haerlem / ende quamen den eersten dagh in Novembris ontrent middagh tot Amstelredam / met de selvighe kleederen die sy op Nova Sembla gedragen hadden / met bonte mutsen van witte Vossen / ende gingen in tot Pieter Hasselaer, die een van de Bewint-hebbers der stad van Amstelredam geweest was / tot uytrustinghe van de twee schepen / te weten Ian Cornelisz. ende onse Schipper. Als sy nu daer gekomen waren / (daer van menigh mensch verwondert was / want men haer al over lange doot gerekent hadde:) en dat gerucht nu over de stadt verspreydende / so is de tijdinge van haer komste mede gekomen in 't Princen-Hof / aldaer op die tijdt mijn E. Heeren den Cancelier ende Ambassadeur van den aller-doorluchtighsten Koninck van Denemarcken / Noorwegen / Gotten ende Wenden over Tafel sat. Derhalven zijn sy terstondt derwaerts gehaelt door mijn Heer de Schout / ende twee Heeren van der stad / ende hebben aldaer voor den voornoemde Heer Ambassadeur ende den Heeren Burgemesteren vertellinge gedaen van haer reysen ende weder-varen / ende zijn daer nae elck nae huys gegaen die daer t' huys hoorden / maer die daer niet t' huys hoorden zijn in een Herberge gestelt sommige dagen / tot dat sy haer gelt ontfangen hadden / ende daer nae is elck sijns weeghs gereyst / met goet genoegen / van de voornoemde Heeren.

De namen van de geene die van dese Reyse weder gekomen zijn.

Iacob Heemskerck, Commijs ende Sichipper.
Mr. Hans Vos, Barbier.
Laurens Willemsz.
Pieter Cornelisz.
Pieter Pietersz. Vos.
Iacob Iansz. Sterrenburgh.
Ian Hillebrantsz.
Ian van Buysen.
Gerrit de Veer.
Leenaert Hendricksz.
Iacob Iansz. Hooghwout.
Iacob Evertsz.

BODLEIANA BIBLIOTHECA

Digitized by Google

Jour-

Journael van Herry Hutſon,

Gedaen in den Iare 1609.

Op het believen van de Bewint-hebberen van de Ooſt-Indiſche Geoctroyeerde Compagnie uytgeſonden, om de paſſagie by het Noort-ooſten, ofte Noort-weſten om naer China te ſoeken, met een Vlie-boot, wel voorſien, ende met 20 mannen ſo Engelſche, als Nederlanders bemant, gelijk uyt het volgende te ſien is.

DEſe Herry Hutſon, is upt Texel ghevaren den 6. Aprill Anno 1609. ende hy dobbelde de Cabo van Noorwegen in den 5. Mey/ende hielt ſijnen cours na Nova Sembla langhs de Noortſche kuſten/ maer vont aldaer de See ſo vol Ys / als voorgaende jaer gevonden hadde / ſo dat ſy de hope van dat jaer aldaer den moet verlooren: waer over om de koude/ die eenighe die wel in Ooſt-Indien geweeſt waren qualijck herduren konden / zijn ſy t'wiſtig geworden onder den anderen/ zijnde Engelſche ende Nederlanders / waer over de Schipper Hutſon hun voorhiel twee dingen/ d' eerſte was te gaen/ op 40. graden na de kuſten van America hier toe meeſt beweegt door brieven en Caerten/ die een Capiteyn Smith hem upt Virginia geſonden hadde / daer mede hy hem aen weeſ een zee om te varen hun zuydſche Colonie aen de Noort-zyde/ ende daer te gaen in een weſterlijcke zee / dat welcke ſo 't alſo geweeſt ware (alſo ervarenthept tot noch toe contrarie wijſt) ſoude een ſeer voorderlijcke ſake geweeſt hebben / ende eenen korten wegh om in Indien te varen. Den anderen voorſlagh was / den wegh te ſoecken door de ſtrate Danis, dat welcke ſy generalijcken beſlooten / dies ſy daer den 14. Mey derwaerts nae toe zepl-

zeylden / en quamen met goeden wint den leſten Mey aen 't Eylant van Faro, daer ſy alleenlijck 24. uren over hoochten met verſch water in te nemen / vertreckende / voeren totten 18. Julij tot op de Kuſten van Nova Francia op 44. graden / daer ſy moeſten inlopen / om eenen nieuwen voor-maſt te bekomen / den haren verlooren hebbende / die ſy daer vonden ende opſtelden / ſy vonden die plaetſe bequaem om Cabbelſaeute te vangen / als oock om traffique van goede Huyden ende Pelſſen ofte Weyeringe / dat aldaer om kleyne dingen te bekomen was / maer het Schip-volck leet de qualick met het Lant-volck / dingen met geweit nemende / waer over ſy twiſtigh onder den anderen werden / de Engelſche vreeſende dat ſy vermant waren en de weelſte / ende daeromme vreeſden voorder te verſoecken / alduys ſcheyden ſy van daer den 26. July / ende hielden de Zee tot den 3 Auguſti / ende quamen by Landt op 42. graden: Van daer voeren ſy voorder totten 12. Auguſti / quamen weder by Landt op de Latitude van 37. dyp quart / van daer hielden by 't Lant / tot dat ſy quamen op 40. en dyp quart graden / alldaer ſy vonden eenen goeden inganck tuſſchen twee hooſden / ende voeren daer inne den 12. September / een alſoo ſchoonen Riviere als men konde vinden / wijdt ende diepe / ende goeden Ancker-gront / eyndelick quamen op de Latitude van twee-en veertigh minuten met hun groot Schip. Van haer Schip-boodt voer hooger in de Riviere. vonden ſy kloeck ende weerbaer volck / maer binnen in 't uyterſte vonden vrientdelijck ende beleeft volck / die veel viſtocht hadden / ende veel Vellen ende Peltereyen / Maertens / Hoſſen ende veel ander commoditeyten / Vogelen / Vruchten / ſelve Wijndruyven / witte ende roode / ende handelden beleeft delijcken met ten volcke / ende hoochten van als wat mede / als ſy nu ontrent vijftigh mijlen hoogh op de Riviere geroeyt hadden / zijn weder gekeert den vierden Octobris ende hun weder ter Zee begeven: daer hadden meer komen uytgerecht voorden / hadde daer goede wille in 't Schip-volck geweeſt / ende mede 't gebreck van eenige nootdruft ſulcks niet verhindert. In Zee hebbenhun beraedt ſlaeght / ende waeren van verſchenden opinien / de Onder-ſchipper een Nederlander was van meyninge / op Terra Nova te gaen verwinteren / ende de Noort-weſte paſſagie van Danis te doorſoecken / daer was de Schipper Hutſon teghen / die vreeſde ſijn gemutineert volck / om dat ſy by wijlen hadden gedreyght / ende mede / door de houde des winters / hun geheel ſouden verteeren / ende dan moeten keeren: Veel van 't volck teer ende ſiecke lijck / niemandt nochtans ſpraeck van t' huys na Hollant te varen / dan den Schipper 't welck naderhandt achterdencken gaf / dies hy voorſloegh na Yrlant te varen ende te verwinteren / dat ſy alle toeſtemden / dan ten leſten zijn in Engelant tot Dertmouth den 7. November ghekomen / van waer ſy haer meeſters de Bewinthebbers in Hollant haer reyſe verwittight; voor-ſlagh doende / dat ſy wel wilden het Noordt-weſte gaen verſoecken / mids vijfthien hondert gulden in gelde meer in nootdruft te beſteden / beneffens den loon / ende dat ſy in 't Schip alreede hadden / dies wilde Hutſon ſes ofte ſeven van ſijn volck verandert hebben / tot 20. Mannen in 't getal op makende / &c. en ſouden van Dertmouth t' zeyl gaen ontrent den eerſten Meert / om in 't Noort-weſte te weſen tegen 't eynde van Meert / ende daer de Maent van April ende half Mey over te brengen met Walviſſchen te vangen en Beeſten te dooden ontrent het Eylandt van Parar, ende dan nae het Noordt-weſen te varen / om aldaer den tijdt over te brengen tot half September / ende daer na door het Noort-oſten van Schotlandt wederom te keeren nae Hollandt.

Herry Hutſon heeft op 40 en 3 quart graden eē ſchoon Riviere ontdeckt.

t' Amſterdam, Gedruckt by Gillis Iooſten Saeghman, in de Nieuwe-ſtraet.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

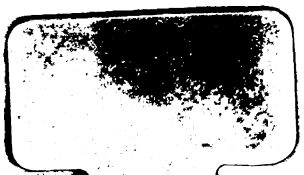

Digitized by Google

Digitized by Google